

**R. P. Ioannis Præpositi Atrebatis, E Societate Iesv, S.
Theologiæ Doctoris, & quondam in Vniuersitate
Louaniensi ac Duacensi Professoris, Commentaria In
Tertiam Partem S. Thomæ De Incarnatione Verbi ...**

LePrévost, Jean

Dvaci, 1629

Qvæstio LXXIV. De materiâ Eucharistiæ quantum ad speciem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94249](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94249)

Vocatur
Eucharis-
tia à gra-
tiarum ac-
tione.

quod nomen S. Th. interpretatur *bona gratia*, quia continet Christum, qui est summa gratia, vel quia per illam datur peculiariter ius ad vitam æternam, quæ est maxima gratia; verius tamen est ita vocari à gratiarum actione, ut plerique auctores: *eu-cha-ristia*, id est gratias agens, hoc Sacramentum cõfecit, ut legitur apud Lucam. c. 22. & prioris ad Cor. ii. est ergo Eucharistia, quia est Sacramentum actionis gratiarum, cum eius confectio, oblatione, sumptione gratias Deo agamus pro vniuersis in nos collatis beneficijs. His & varijs alijs nominibus hoc Sacramentum à sanctis Patribus & Scripturibus Ecclesiasticis nuncupatur, quibus eius dignitas, proprietates, & multiplices effectus nobis declarantur.

Non debet
iam à Ca-
tholicis vo-
cari Cœna
Domini.

Quibus omnibus prætermisissis nostri temporis hæretici solo nomine Cœnæ Domini dignantur, quod licet interdum videatur à quibusdam Patribus vsurpatum; quia tamen hæretici eo abutuntur ad suas hæreses stabiendas, idcirco hoc tempore ille modus loquendi Catholicis est vitandus. ideo enim ita loquuntur hæretici ut significant non oportere seiuinos ad hoc Sacramentum accedere, item non debere asseruari, sed sola sumptione confici, non esse sacrificium; quæ omnia sunt falsa.

Explicatur
locus Apo-
stoli
1. Cor. ii.

Nec obstat quòd Apostolus ita videatur vocasse 1. ad Cor. ii. *conuenientibus vobis in vnum iam non est dominicam cœnam manducare*. 1. enim probabilius est Apostolum in ea sententia non agere de Sacramento Eucharistie, ut multi Patres & Scripturæ interpretes, sed de conuiuio, quod Christiani primis illis temporibus ad fouendam charitatem solebant in commune celebrare, quod ex textu colligi potest, in quo dicitur: *vnusquisque enim suam cœnam præsumit ad manducandum, & alius quidem esurit, alius autem ebrius est*; quibus verbis videtur rationem reddere, cur non manducent cœnam dominicam, id est, in qua ad imitationem Christi conueniant ad conuiuium, quia scilicet alijs neglectis quidam splendide epulabantur. 2. quamuis Apostolus loco citato mentionem faceret huius Sacramenti (quod censent aliqui) non tamen eo sensu & ratione, quæ hæretici.

ARTICVLVS V.

Vtrum institutio huius Sacramenti fuerit conueniens?

Resp. affir.

RESPONDET Christum conuenienter instituisse hoc Sacramentum in vltimâ æternâ, quando ex hoc mundo erat recessurus, & sese subtrahurus suis discipulis præsentia corporali.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Agnus Paschalis fuerit præcipua figura huius Sacramenti?

16.

Hoc Sacra-
mentum iux-
ta varias
confidera-
tiones varie
fuit adom-
bratum.

PRESUPPONIT hoc Sacramentum secundum diuersas considerationes fuisse varijs figuris adumbratum: nam quatenus conficitur ex pane, & vino tanquam materia transeunte, & sub eorumdem speciebus latet Christi corpus & sanguis, figuratum fuit præcipue per sacrificium Melchisedech, qui panem & vinum obtulit. quantum

verò ad rem in hoc Sacramento latentem sub speciebus, quæ est Christus Dominus passus, præfiguratum fuit præcipue per sacrificia legis veteris, & maxime per sacrificium expiationis. quantum ad effectum præcipue fuit præfiguratum per manna quod in se habebat omnis saporis suauitatem, his præmissis

Respondet præcipuam huius mysterij figuram fuisse Agnum Paschalem, qui videlicet quantum ad omnia hoc Sacramentum figurabat: nam representabat quoad primum, quia manducabatur cum panibus azymis, quantum ad 2. quia immolabatur ab omni multitudine filiorum Israël luna 14. quo die Christus incepit pro nobis pati, quantum ad 3. quia filij Israël per sanguinem Agni protecti sunt ab Angelo percutiente & à seruitute ægyptiaca.

Aduerte plures alias fuisse figuras huius Sacramenti, ut panes propositionis quibus soli mundi vesci poterant, panem primitiarum, panem subiectionis Helie, lignum vitæ, quibus hoc Sacramentum conuenienter fuit adumbratum, partim ad maiorem reuerentiam tanti mysterij excitandam, partim, ut homines paulatim redderentur dociles ad mysterium adeò difficile intelligendum.

QVÆSTIO LXXIV.

De materia Eucharistie quantum ad speciem.

ARTICVLVS I.

Vtrum materia huius Sacramenti sit panis & vinum?

EIECTIS varijs circa hoc mysterium antiquorum hæresibus,

Respondet materiam huius Sacramenti esse panem & vinum: patet ex Matth. 26. Marci 14. Lucæ 22. 1. ad Cor. ii. quibus locis de institutione huius Sacramenti agitur, similiter ex Flor. decreto de Sacramentis §. *seruatum est*, & communi Ecclesiæ sensu, cuius rei varias adfert congruentias.

1. quòd panis & vinum sint apta ad refectio- nem animarum, & sint communia. 2. quòd passio Christi per hæc aptè representetur: nam sicut in ea sanguis à corpore est separatus, ita in hoc Sacramento corpus separatur mysticè à sanguine, dum ex vi verborum corpus Christi ponitur sub specie panis, & sanguis sub specie vini. 3. quòd hæc optime representent fructum huius Sacramenti qui est vnio membrorum tum cum capite, tum inter se: nam panis ex multis granis conficitur, vinum autem confluit ex multis vuis.

Notandum licet D. Th. & varij sentiant antiquos hæreticos errasse circa materiam ex qua, nuius Sacramenti, aliquos tamen probabiliter existimare id non posse ostendi ex Patribus, vel alijs, qui agunt de hæresibus; nam aliud est errare in eo quod assumerent ad sacrificium materiam indebitam, aliud verò, quod intenderent per id Sacramentum conficere. quamuis autem ex Patribus ostendi possit varios circa prius turpiter errasse, non tamen facile potest ostendi quòd errauerint circa posterius, seu circa materiam huius Sacramenti?

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum requiratur determinata quantitas
panis & vini ad materiam huius
Sacramenti?

RELECTA opinione quorundam asserentium quod sacerdos non possit consecrare immensam quantitatem panis & vini, quam sententiam postmodum tenuit Paludanus dist. 11. quæst. 1. art. 3. conclus. 1.

Respondet, quantitatem materiæ huius Sacramenti non esse determinatam, quod etiam tenet Durand. dist. citata quæst. 6. Gabr. eadem dist. q. 2. art. 3. dub. 1. & communiter alij. Probat ex eo quod numerus fidelium, ad quorum usum hoc Sacramentum ordinatur, sit indefinitus; ergo non deest quantitatem materiæ illam determinari, ut maior non posset consecrari. videtur autem D. Th. intelligi tam de quantitate continuâ, quam discretâ, seu de multitudine hostiarum quæ proponuntur consecrandæ.

Confir. resolutio ex eo quod in Ecclesia nunquam fuerit reuocata in dubium consecratio quantumlibet multarum hostiarum simul facta.

Dices non posse dubitari de validitate consecrationis quoad aliquas hostias.

Resp. id non sufficere, ut argumentum enervetur: cum enim sacerdos in sacro habens magnam hostiarum multitudinem consecrandam non solat restringere intentionem ad certum numerum, sed feratur in totam materiam presentem, si quid ex illa multitudine non consecratur, nihil consecratur, cum non possit dici potius unam partem consecrari, quam aliam.

Dices partem consecrandam eo casu determinandam à Deo qui nouerit quanta pars, vel quot hostiæ possint consecrari.

Resp. id nullo solido fundamento dici posse. Confir. quia minister, qui non potest vllō modo eum numerum cognoscere, non posset illum designare per particulam, hoc. 2. Vt hoc diceretur, non posset humano & morali modo cognosci quanam hostiæ essent consecratæ, & per consequens non posset sine maximo sacrilegio præberi communio ex talibus hostijs, quæ statim apparent absurda, & proinde hoc Sacramentum non videtur ita institutum, ut certa quantitas materiæ per se requiratur. Adde quod neque ex traditione Ecclesiæ neque ex ratione possumus assequi, quanam sit illa quantitas, cum tamen deberet posse cognosci à ministris, si talis esset à Deo determinata ad validitatem consecrationis, ne frequenter se exponerent aperto periculo inualide consecrandi & per consequens periculo grauissimi sacrilegij.

Dices posse determinari ex numero fidelium qui in vnoquoque loco vlturi sunt hoc cibo.

Resp. id dici non posse. 1. quod pauci in aliquo iuueniantur nimis per accidens se habet, ut valor consecrationis quoad multitudinem hostiarum inde pendeat. 2. Hostiæ non tantum consecrantur pro presentibus, sed etiam pro futuris possunt asseruari. 3. Non solum pro incolis, sed etiam pro aduenis possunt consecrari. 4. Incertum est, qui & quomodo frequenter velint incolæ communicare, igitur valor consecrationis non debet pendere ex illis fortuitis, & incertis conditionibus, sed, si nihil aliud obstat, quantumuis multæ hostiæ possunt

consecrari, quia consecratio ad hoc tendit, ut corpus & sanguis Christi ponantur sub speciebus panis, & vini, quod fieri potest quamuis in aliquo loco forte non sit opus tot hostijs pro presentibus.

Vnde dicendum per se loquendo quantumuis magnam quantitatem panis & vini posse valide consecrari, dummodo illa non tollat rationem sensibilitatis (de quo infra) quia ad valorem consecrationis ex parte materiæ solum requiritur, ut sit substantia panis vel vini, & sit humano modo sensibilis, cui rationi non obstat, per se loquendo, quantitas materiæ.

DVBIUM I.

Vtrum quantumuis parua materia possit consecrari?

NOTANDVM paruum materiam duobus modis spectari posse. 1. in continuo alijs coniunctam, seu cum alijs coeuentem ad vnum totum constandum. 2. separatam ab alijs partibus, & constituentem quoddam totum.

Dico 1. pars materiæ alijs coniuncta quantumuis parua verè consecratur, dum consecratur totum. patet ex Trid. sess. 13. cap. 4. docente, per consecrationem panis & vini conversionem fieri totius substantiæ panis in substantiam corporis Christi Domini nostri, & totius substantiæ vini in substantiam sanguinis eius. quod ipsum definitur can. 2. ubi additur remanere duntaxat species panis & vini.

Itaque hæc conclusio videtur omnino de fide, quia, ut dicantur solæ species panis & vini remanere post consecrationem, & ita perire totam substantiam panis, seu totam substantiam panis conuertere in corpus Christi, necesse est ut singulæ partes hostiæ consecrandæ consecrentur, non quidem distincta consecratione, sed vnâ, & eadem; illa scilicet, quæ totum ipsum consecratur.

Probatur 1. si aliqua pars non consecratur, verum erit dicere: non tota substantia panis conueritur in corpus Christi: item verum erit dicere, in hac hostia remanere aliquid panis præter eius species, quod est contra fidem.

Probatur 2. tota hostia proponitur adoranda; igitur tota est consecrata & singulæ eius partes.

Probatur 3. sub quavis particulâ hostiæ consecrate separatione factâ totus Christus continetur, ut definitur can. 3. eiusdem sess. ergo sub eadem continetur ante separationem, cum separatio non sit consecratio, nec sit actio per se sacra, utpote quæ etiam à laico fieri possit, & proinde per eam non possit constitui Christi corpus sub specie panis, quod sub eadem antea non fuit.

Dices ex hoc argumento ostendi quidem quod Christi corpus sit sub illis partibus quæ seorsim sumptæ sensu percipi possunt, non tamen confici quod sit sub quantumlibet paruis, quæ non possunt seorsim aliquo sensu percipi.

Resp. 1. quidquid sit de eâ quæstione, num Christi corpus remaneret sub specie panis separata, quæ in illo statu non posset percipi, in nostro casu bene concludi intentum etiam ex illo can. 3. nam particulæ, quæ seorsim sumptæ non possunt vllō sensu percipi, alijs coniunctæ & existentes in toto, sensu percipi possunt, dum totum percipitur, atque adeo sunt sensibiles, cum sub illis lateat panis substantia, nihil obstat quo minus sint aptæ materie consecrationis.

Quantumuis magna quantitas panis est consecrabilis, dummodo maneat ratio sensibilitatis.

Conclus. 1. de fide.

Quantumuis parua pars alijs coniuncta consecratur cum toto. Tridens.

Obiectio.

Resp.

Resp. 1.

Resp. 2. naturaliter fieri non posse, ut remaneat panis substantia sub parte separata insensibili, & per consequens quantumcumque parua particula separatim ponatur, si dicatur substantiam panis posse sub ea remanere, sub eadem Christi corpus remanere poterit. Antecedens probatur, quælibet formâ naturalis secundum naturalem suam existentiam, eam requirit quantitatem in materia, per quam reddatur sensibilis, cum hæc conditio non minus sit naturaliter debita, quam alia; quæ secundum naturam debentur. Dixi *insensibilis*, non autem inuisibili, quia ut forma panis possit naturaliter conservari in aliqua materia, non est necesse eam materiam habere quantitatem, per quam videri possit, sed sufficit ut possit aliquo sensu percipi, gustus, tactus &c.

Vt forma panis conservari possit naturaliter, non necessarium est materiam habere quantitatem visu perceptibilem.

Resp. 3. verius videri quod si species consecrata ita separaretur, ut separata remaneret insensibilis, sub eadem Christi corpus remaneret. quamvis enim materia sub cuius specie corpus Christi per consecrationem est ponendum, debeat esse sensibilis, ut tamen permaneat, id non videtur exigi, seu non videtur requiri ut species remaneant sensibiles.

Confir. non videtur negandum quin Deus possit species vini consecrati in similia minima insensibilia dividere: ponamus ergo ita dividere ut nihil remaneat sensibilis, & rursum coniungere, ita ut illa particula per coniunctionem coeant ad unum continuu cõflandum: vel sub illis est sanguis Christi, vel non est. Secundum non videtur asserendum, cum enim species vini remaneat ex supposito, non potest dici desinere Christi sanguis sub ea latere, eo quod species sit corrupta, neque ex alio principio potest dici quod illa species ita sit absque omni substantia, ut nulla etiam substantia sub illa lateat, cum talis modus se habendi specierum sit omnino ignotus; neque videtur dicendum quod sub tali specie esset substantia vini; nam si ita esset, species tractari posset tanquam aliquid profanum, quod non videtur asserendum; saltem non potest sine magno sacrilegij periculo ita tractari. Si dicatur prius in argumentum possum, scilicet sub speciebus vini post divisionem rursum unitis latere Christi sanguinem, dicendum sub iisdem diuisis latuisse, cum essent insensibiles, quia coniunctio non est consecratio, igitur per illam non potest poni sanguis Christi sub specie, sub qua antea non erat.

Replicæ solvuntur.

Dices quamvis ipsa coniunctio non sit consecratio, & per consequens non possit esse ratio cur Christi sanguis ponatur sub speciebus, sub quibus antea non fuit, bene tamen potest esse conditio necessaria ut sanguis, qui per consecrationem fuit positus sub specie vini, maneat sub eadem, seu incipiat secundo sub ea existere, ita ut licet sanguis desinat esse sub singulis speciebus diuisis propter earum insensibilitatem, incipiat sub illis constantibus unum sensibile rursum existere.

Resp. hæc videri dici minus solide, quia cum sanguis Christi iuxta hanc replicam deberet esse sub specie vini, deberet secundo sub illa constitui per novam actionem, qualiscumque ea sit, de quo in presenti non refert; atque ita consecratio, quæ præterijt & quæ semel habuit suum terminum, deberet 2. habere, quod non videtur vlla ratione asserendum; una enim consecratio semel tantum habet suum terminum, & unam habet operationem vel physicam, vel moralem.

Vna consecratio semel tantum habet suum terminum.

Dices sanguis Christi, vel etiam corpus, præter existentiam in statu naturali solum existunt in Sa-

cramento Eucharistie, quando autem particulae speciei sunt insensibiles, non potest dici esse Sacramentum Eucharistie, cum ex supposito nihil sit sensibile, ergo non potest dici corpus, vel sanguis Christi sub illis existere.

Resp. ad minorem; quamvis quando species sunt insensibiles non possit dici Sacramentum esse, prout dicit signum sensibile per comparisonem ad statum quo sit denominatio, dici tamen posse esse Sacramentum Eucharistie, quia sanguis Christi latet sub specie, quæ erat sensibilis, cum consecraretur, immo quantum ex se est esset sensibilis, si coniungeretur cum alijs particulis à quibus est separata, & proinde id videtur sufficere, ut sanguis Christi dicatur sub tali particula remanere.

Dico 2. quælibet particula ab alijs separata, quantumvis parva, potest valide consecrari, si sit sensibilis. Probatur, quia tali materie nihil potest deesse, cum ex suppositione sit sensibilis & possit apte denotari & demonstrari per pronomen *Hoc*, in forma positum; vbi

Aduerte, ut materia censetur apta consecrationi ex parte sensibilitatis non requiri, ut visu percipiat, vel etiam possit percipi à ministro consecrante, sed sufficere si possit percipi tactu vel gustu, quia per illos sensus potest haberi sufficiens certitudo de præsentia materie, quæ ad consecrationem requiritur, & quod ita sentiri potest, potest demonstrari per pronomen *Hoc*, unde particula panis, quæ propter suam paruitatem non potest visu percipi, potest valide consecrari, si tactu vel gustu percipi possit.

Dixi *si sit sensibilis*, quia si substantia panis remaneat sub particula omnino insensibili, ea non poterit consecrari. cum enim Sacramentum sit signum sensibile, saltem dum ipsum conficitur, requirit aliquid sensibile, quod in casu suppositionis nullum est. idem ex forma potest confirmari, nam pronomen, *Hoc*, in forma designat aliquid sensu perceptibile, & proinde si nihil tale sit præsens consecranti, is non poterit dicere, *Hoc*.

Petes an si quis substantiam panis in puncto collocatam, supernaturaliter videret, posset eam consecrare? Suarez disp. 43. sect. 8. in fine videtur tenere utramque partem probabilem. probabilius tamen videtur eo casu invalidam futuram consecrationem, quia talis materia per se est insensibilis, ergo per se non est apta consecrationi.

Cõseq. prob. materia apta videtur debere esse talis respectu cõmunitatis ministrorum. cum enim non sint institutæ variæ materie pro varijs, sed in genere per ordinem ad sacerdotes, ea materia non videtur censenda apta, quæ non sit talis respectu cõmunitatis sacerdotum, per se loquendo, non est autem talis materia, de qua loquimur.

Confir. Sacramenta instituta pro cõmunitate sensibili videntur exigere materiam secundum eam conditionem, quam habet respectu cõmunitatis, & proinde Christus videtur instituisse materiam ex qua huius Sacramenti seu consecrabilem, eam quæ cõmuni vñ sit sensibilis, non verò quæ extraordinarie sit talis per respectu ad unum; quod enim ita se habet præter naturalem rerum existentiam, planè per accidens se habet, quod non debet mutare rationem institutionis.

Dices, hæc & nunc sentitur, & potest designari per pronomen *Hoc*; ergo nihil obstat, quod minus possit valide consecrari.

Resp. neg. secundam partem antecedentis, intelligendo pronomen, prout in formâ debet, intelligi.

Conclusio. Quilibet pars ab alijs separata et consecrata est, si sit sensibilis.

Sufficit ita aliquid sensu percipi.

Pronomen, *Hoc*, designat aliquid sensu perceptibile.

Videntur forte inuoluntate consecrari substantiam panis in puncto posita, licet supernaturaliter videretur.

Sacramenta sunt instituta pro cõmunitate sensibili.

telligi: nam, ut patet ex dictis, non designat id, quod quomodocumque est præsens & sentitur, sed quod per se est sensibilis, seu secundum communem conditionem potest sentiri; quod autem collocatur in puncto, etiam si supernaturaliter possit videri, iuxta naturalem tamen rerum exigentiam videri non potest.

Adverte quod cum propter hoc argumentum pars affirmatiua sit aliquo modo probabilis, si contingeret aliquem attestare consecrationem circa materiam ita sibi oblatam, eam reuerenter tractandam, quia fortè sub tali specie corpus Christi latet.

Ex dictis colligo nullo modo posse consecrari materiam sensu externo imperceptibilem, quam aliquis Angelicà relatione cognosceret esse præsentem; quia propter huiusmodi relationem, materia non fit villo modo sensibilis, cum ergo non supponatur aliunde esse sensibilis, non redditur apta consecrationi, neque circa eam potest verificari pronomen *Hoc*, eo sensu quem reddit in forma huius Sacramenti. Porro ex relatione non reddi sensibilem patet, quia etiam si poneremus Angelum id reuelare formando aliquem sonum materiale verbis similem, obiectum quod per huiusmodi sonum declararetur, non idcirco esset sensibilis, neque enim est obiectum auditus, in quod auditus tendat, sed solum percipitur sensu interiori & intellectu, eo modo quo obiectum locutionis percipitur. Adde etiam quod licet obiectum in se esset sensibilis, si tamen nullo sensu percipi posset ab aliquo sacerdote, non posset validè ab eodem consecrari, quia talis non posset modo sensibili demonstrare materiam circa quam versaretur pronuntiando pronomen, *Hoc*, nam qui non potest rem aliquam villo sensu percipere, non potest eam demonstrare tanquam sibi præsentem modo sensibili: quamvis ergo talis materia per se loquendo sit consecrabilis, scilicet ab eo qui potest eam sentire, quia potest illi censeri præsens modo sensibili, ab altero tamen, qui eam nullo externo sensu potest percipere, nequit consecrari propter rationem dictam: quod etiam verum est quamvis alio referente cognosceretur esse præsens, quia nihilominus remanet huic insensibilis.

Advertendum igitur licet non sufficiat ab aliquo percipi sensu, si ex modo, quo existit, non est sensibilis ut supra diximus, non tamen sufficere, ut sit secundum se sensibilis, nisi ab eo, à quo est consecranda, possit aliquo exteriori sensu percipi, quia alioquin in non poterit demonstrare per pronomen *Hoc*, ad cuius pronominis demonstratiui veritatem requiritur, ut & materia ex sua conditione secundum quam existit, possit sensu percipi, & ut possit percipi ab eo qui demonstrat.

DUBIUM II.

Utrum ad valorem consecrationis requiratur præsentia materia?

EX dictis, & ex ipsa Sacramenti institutione facile patet ad consecrationem requiri physicam existentiam materiæ, quæ dicitur consecrari, quia quod non est, non potest sortiri rationem sensibilis, nec potest demonstrari per pronomen, *Hoc*, unde quod existit, sed esse desijt antequam

forma pronuntiaretur, consecrari non potest: similiter nec id quod paulò post formati prolatam existet, immò ea existentia est necessaria, quæ existat materia etiam ab initio prolationis formæ, & perseveret usque ad finem, unde si formà inchoatâ proponerentur formulæ consecrandæ, eæ minime consecrarentur per huiusmodi formam; nec similiter consecrarentur eæ, quæ delinerent esse ante formam completam. his suppositis

Queritur, num præsentia materiæ sit necessaria ad valorem consecrationis? ad quod

Respondeo affirmatiuè, ita communissimè Doctores, quamvis enim possit esse diuersitas sententiarum in modo explicandi præsentiam, nullus tamen potest negare aliquem modum præsentia requiri, cum id postulet vis pronominis, *Hoc*, nisi enim materia sit præsens modo sensibili, non potest dici *Hoc est corpus meum*; cum iudicio communi pronomen *Hoc*, denotet rem præsentem, & quæ tanquam præsens demonstratur; ex quo sequitur, id, quod nullo modo potest dici præsens consecranti, non posse validè consecrari, neque id quod ab initio formæ non fuit præsens. unde si inchoatâ etiam primâ voce, *Hoc*, super principali hostia, adferantur & apponantur quedam aliæ, eæ non consecrantur, quantumvis sacerdos intendat illas consecrare; & grauissimè peccat, si id intendat, & si tanquam consecratas distribuat.

Ratio est quod respectu illarum pronomen *Hoc*, non possit verificari. Idem dicendum, si antequam forma finiatur, subducantur hostiæ, ita ut nullo sensu à consecrante percipi possint; quia veritas formæ exigat, ut materia sit præsens quamdiu forma perdurat: nam particula, *Hoc*, in forma dicit ordinem ad verba sequentia. Et hæc sunt diligenter notanda, nam præter peccatum quod, per se loquendo, committitur, consecratio redditur nulla, his præmissis

Dubitari potest, num certus & determinatus modus præsentia sit necessarius? Aliqui existimant requiri, ut materia manibus teneatur. Alij, ut saltem tangi possit. Alij censent requiri, ut verba formæ possint materiam contingere saltem secundum speciem sui sensibilis, id est ut sonus verborum vel secundum esse reale, vel saltem secundum esse intentionale per speciem contingat materiam. quod docet Vignierus lib. Institutionum Theologicarum cap. 16. §. 3.

Sed hæc & similia omni carent probabilitate, cum usu quotidiano constet consecrari hostias in pyxide positas, quas non tangit sacerdos, & ad quas saltem ultimas sonus etiam secundum sui speciem nullo modo videtur peruenire. quis enim dicat sonum vel eius speciem peruenire ad hostiam quæ est in fundo pyxidis, dum quingentæ, sexcentæ, vel etiam plures simul consecrantur? certè hæc voluntariè videntur fingi, cum forma submissè soleat proferri.

Adde quod necessitas contactus soni respectu materiæ, neque ex Ecclesiæ sensu habeatur, neque ex naturâ formæ, neque ex conditione præsentia deducatur; ergo voluntariè fingitur. Similiter videtur voluntariè fingi, quod requiratur, ut materia saltem à consecrante tangi possit, cum neque ad rationem præsentia id requiratur, neque ut propriè possit verificari demonstratiuum, *Hoc*: nam propriè etiam dicuntur nobis præsentia & per pronomen *Hoc* à nobis demonstrari, quæ nonnihil sunt diffita, & quæ tangere non possumus: his ergo reiectis

Materia debet existere ab initio prolationis formæ & permanere ad finem.

Conclusio affirmans.

Hoc, denotat rem præsentem.

Corollarium.

Hoc, dicit ordinem ad verba sequentia.

8. Dubium incidens. Varij varios modos præsentia requirunt.

Vignier. 9. Sed refutatur ut improbabiles.

In praxi se-
quenda Ec-
clesiæ con-
suetudo.

10.

Resolutio
Auctoris.
Sufficere si
res sit præ-
sens morali
æstimatio-
ne.

Coroll.

Visa domo
non censetur
sufficere
demon-
strari panis
in ea con-
tentus &c.

Maior.

Notandum in praxi ad scrupulos vitandos se-
quendam esse Ecclesiæ consuetudinem, & com-
munem procedendi modum, & conandum, ut ma-
teria sine controuersia censetur præsens modo com-
muni in ordine ad perficiendam consecrationem: nam
qui consecraret materiam, de cuius sufficienti præ-
sentia modo merito dubitaretur, grauissimum
committeret sacrilegium, exponens se periculo
nullitatis Sacramenti. hoc prænotato

Respondeo, speculatiue loquendo, sufficere ut
res censetur præsens communi & morali æsti-
matione, secundum quam etiam dicitur tanquam
præsens posse sentiri.

Probaur, nulla commodior regula potest as-
signari ad discernendum, quâ ratione debeat esse
præsens; item talis præsentia abunde sufficit, ut ve-
rificetur pronomen, *Hoc*, prout exigitur in formâ.
3. Sacramenta instituta pro communitate sensibi-
li non requirunt alio modo suas condiciones,
quàm eo quo passim in tali communitate, specta-
tâ subiectâ materiâ videntur requiri, & ex cen-
senda sunt sufficere, quæ communi iudicio suffi-
ciunt; ergo in proposito ea præsentia ex parte ma-
teriæ consecrandæ censenda est sufficere, per quam
moralis hominum iudicio materia dicitur præ-
sens, & tanquam præsens demonstrari pronomi-
ne, *Hoc*.

Hinc est quod panis in canistro, cista positus,
item vinum in dolio, calice cooperto, possit vali-
dè consecrari; quia quod ita nobis est præsens,
moralis & communi iudicio censetur præsens, &
demonstrato continente censetur illud demon-
strare.

Confir. non solet reuocari in dubium conse-
cratio formularum contentarum in pyxide clausâ,
item calicis non discooperti; hinc valida est
consecratio, quâ quis consecrat multa dolia vini,
item cumulum panum præsentem.

Contrario verò, si quis visâ ciuitate, vel do-
mo vellet consecrare panem in eâ contentum, ni-
hil efficere; quia ostensâ ciuitate, vel domo, mor-
ali & communi iudicio non censetur sufficienter
demonstrari panis in ea contentus, nec censetur
præsens, eo quod domus censetur præsens. Idem
dicendum de pane post parietem posito, seu inter
quem & consecrantem interiacet paries. quod
enim ita se habet, communi iudicio non censetur
præsens, cum paries interiectus non habeat ratio-
nem continentis. vnde etiam si quis diuinitus ele-
uaretur ad videndum panem ita positum, non
propterea posset illum validè consecrare, eo quod
nihilominus panis censetur non esse sufficienter
præsens.

Idem dicendum videtur de pane post tergum
posito. nam licet Maior dist. 11. quæst. 2. §. circa
hanc questionem, existimet eo casu futuram validam
consecrationem, communi tamen Theologi
docet contrarium propter rationem allatam, quia
scilicet quod ita respectu nostri se habet, commu-
ni visu & humano modo non censetur nobis præ-
sens. quod etiam verum est, quamuis panis per
speculum videri possit, etiam secundum eum fi-
ctum quem habet à parte rei, quia talis notitia non
efficit ut res morali æstimatione censetur præ-
sens. quod autem in hoc tertio puncto dicimus,
intelligitur nisi à nobis tangi possit, quemadmo-
dum enim non solum ratione visus res dici potest
sensibilis, sed etiam ratione tactus, ita non solum
per comparisonem ad visum, sed etiam per com-
parationem ad tactum potest dici præsens, &

demonstrabilis per pronomen, *Hoc*, id sentit Vas-
quez disp. 171. cap. 4. num. 22. Henriquez lib. 8.
qui est primus de Eucharistia cap. 14. num. 1.

Petes 1. an sufficiat rem posse visu percipi, licet
in maxima distantia?

Resp. communi sententiâ non sufficere; quia
quod ita distat, quamuis possit videri, non potest
censeri præsens morali hominum æstimatione, &
præsertim in ordine ad operationem: nec potest
proprie demonstrari per pronomen *Hoc*, sine addi-
to, sed per pronomen, *istud illud*. nam solemus di-
cere, istud est cælum, non ita, hoc est cælum.
quod si interdum ita loquamur, non est ita pro-
pria locutio, nec per talem loquendi formam de-
monstramus rem tanquam moraliter præsentem,
vnde si quis tentaret consecrare panem remotis-
simum quem oculis cerneret, nihil efficere.

Quanta autem distantia impediatur, quò minus
res quæ etiam visu potest percipi possit consecra-
ri, non potest facile definiri, ut contingit in mora-
libus, in quibus non ita facile assignatur terminus
indivisibilis, ad quem certa conditio pertingat, &
non ultra. quamuis ergo possimus scire aliquam
propinquitatē quæ certò sufficiat, & aliquam di-
stantiam quæ sentiat certò obitare præsentia
panis &c. ad valorem consecrationis requisitæ,
non possumus tamen designare distantiam quæ
præcisè sufficiat, & nulla ulterior.

Notandum non tantum distantiam rei posse
obstare, quò minus res, quæ visu percipitur, possit
consecrari, sed eandem posse obitare quò minus
possint consecrari partes alicuius rei quæ nobis
dicitur præsens. quia communi hominum iudicio
mare v. g. non dicitur mihi præsens secundum
omnes suas partes, quamuis partes inter se sint
continuae, & aliquæ ex illis possint dici præsentem,
vnde certum est si totum mare conuerteretur in
vinum, non posse vnâ consecratione totum con-
secrari; quia morali iudicio totum nequit dici si-
mul esse præsens, ex eo quod aliquis dicatur esse
iuxta mare, vel habere mare in suâ præsentia.

Quia verò in re maximè cuiusdam quantita-
tis difficile est assignare præcisè partem, quæ di-
catur præsens, etiam in se nullo sensu perci-
piatur, vel possit percipi, qui rem maximam con-
secrare vellet grauissimum committeret sacrile-
gium, non solum, quia contra omnem usum &
consuetudinem Ecclesiæ, tentaret tantam molem
consecrare, sed etiam quia maximo periculo sa-
crilegij exponeretur, cum esset difficillimum iu-
dicare, quæ partes essent consecrata, quæ verò
non, & iuxta hæc intelligi debet, quod circa arti-
culum dictum est, quantumvis magnam quanti-
tatem, per se loquendo, posse consecrari, si videli-
cet non obstante quantitate possit moraliter dici
præsens, & quatenus potest censeri præsens. nam
si maxima quantitas possit obitare, quò minus res
secundum vltiores suas partes possit dici præ-
sens consecrari, eadem obstat per accidens quò
minus res tota possit vnâ consecratione validè
consecrari.

Petes 2. vtrum requiratur materia reipræ ali-
quo sensu externo percipi à consecrante, ut validè
consecratur?

Resp. non videri: quia si consecrans possit illam
percipere, atque adeo hinc & nunc ea possit illi dici
præsens, & ab eo perceptibilis, verificari potest
demonstratiuum, *Hoc*. Confir. cæcus, qui ex rela-
tione alterius nouit panem sibi esse præsentem,
eumque potest facile tangere, validè consecrare,
etiam si

etiamsi non tangat, vel alio sensu actu percipiat; & noui sacerdotes possunt consecrare cum Episcopo panem quem nullo sensu percipiunt.

Aduerte tamen eum, qui sine dispensatione Pontificia consecraret, grauiter peccaturum, similiter eum qui consecraret materiam, quam ex sola alterius relatione nouit esse praesentem, videtur potest Sotus dist. 9. quaest. 1. art. 2. §. ad 3.

D V B I V M III.

Utrum materia consecranda debeat determinari per intentionem ministri?

Cum certa determinationem ex rei natura non habeat, ut ex dictis facile colligi potest, petitur num saltem per ministri intentionem determinari debeat? ad quod

Respondeo affirmatiue: est communis Doctorum: ratio est, quod quemadmodum agens naturale requirit determinatam materiam, circa quam operetur, ut effectum in ea producat: ita agens morale, quando versatur circa aliquam materiam, requirit determinatam, quae determinatio cum non sit à natura, debet esse per intentionem agentis. unde in praesenti minister per suam intentionem debet determinare, quid velit consecrare, & si versetur circa materiam consecrabilem nihil determinans saltem confusa determinatione, nihil agat. quemadmodum in alijs Sacramentis minister, qui ex multis vellet vnum baptizare, absolvere &c. nihil faceret, nisi eum determinaret.

Confir. minister in consecratione huius Sacramenti suo modo ita versatur circa materiam, sicut in alijs versatur circa subiectum; in alijs autem requiritur, ut minister per intentionem versetur circa determinatum subiectum, ergo in praesenti requiritur ut per intentionem determinetur materia consecrabilis.

Confirmari potest 2. ex significatione formae. nam pronomine demonstratiuum, *Hoc*, in forma designat aliquid sensibile certum, non est autem sufficienter certum nisi determinetur per intentionem consecrantis.

Ex quibus patet eum, qui proposito cumulo hostiarum ita se haberet: volo vnam ex istis consecrare, vel volo omnes, nã excepta &c. nullam in particulari determinando, nihil effecturum. nam qui ita se habet, non determinat sufficienter materiam, circa quam operetur, neque posita tali intentione materia consecrabilis redditur sensibilis consecranti, cum nihil certum possit designare, circa quod censetur versari, & quod possit demonstrari per pronomine, *Hoc*, unde quantumque materia in se sit sensibilis, & minister velit consecrare, consecratio est nulla. Idem iudicium est de eo qui dimidiam partem panis vellet consecrare, nullam designando.

Aduerte tamen, si minister, qui ante se habet duas hostias, putet vnicam habere, & intendat vnam consecrare nihil determinando, practice loquendo, validam futuram consecrationem, & moraliter loquendo vtramque futuram consecratam. ratio est, quod sacerdos communiter intendat consecrare quod habet in manibus, vel ante se in altari positum consecrabile, quae intentio est sufficientis ad valorem consecrationis; hæc autem non eliditur per particularem, quã vult vnam consecrare, quia particularis intentio procedens ex erro-

re & persuasione, quod tantum sit vna, est inefficax, cum qua consistit generalis absoluta & efficax, volo consecrare quicquid habeo consecrabile, & quod tanquam consecrabile mihi proposui, vel à ministro est propositum. quod est diligenter notandum ad vitandos scrupulos, ne videlicet sacerdos sub tempus communionis aduertens plures fuisse hostias, velit rursus consecrare propter sacrificij perfectionem, putans huiusmodi hostias non esse consecratas: item ne minores hostias sibi datas à ministro proponat alteri consecrandas, tanquam à se non consecratas.

Idem videtur iudicandum de partibus vini, quae non coniunguntur alijs tempore consecrationis, ita Suarez disp. 43. sect. 6. s. sed obijciat. quamuis enim aliqui existiment has non esse consecratas, nisi intentio specialiter ad eas feratur, verisimilius tamen est etiam iuxta communem procedendi rationem consecrari, cum sacerdos communiter intendat saltem in confuso consecrare totum quod est in calice, quae intentio sufficienter respicit guttulas alijs non coherentes, quando nulla respectu earum intentio repugnans apponitur. & ita tenent varij. Dixi, in calice, quia deijs quae extra cuppam calicis inveniuntur, aliter est iudicandum, cum ad has intentio sacerdotis non solet se extendere; vt Maior quaest. 1. citata responsione ad secundam dubitationem, Siluester verbo *Eucharistia*, 2. quaest. 6. & alij.

Peres 1. an si proposito cumulo, in quo ordine disponantur hostiae, velit aliquis primam consecrare, vel vltimam, vel mediam, consecratio sit futura valida?

Resp. affirmatiue, quia obiectum est sufficienter sensibile etiam respectu consecrantis, & sufficienter praesens, atque per eius intentionem sufficienter determinatum, & ita respectu hostiarum hoc modo se habentium potest dici, *Hoc*, iuxta sensum verborum consecrationis. Idem dicendum si quis ex tali cumulo velit omnes pares consecrare, v. g. secundam, quartam, sextam &c. vel omnes impares primam, tertiam, quintam &c. Suarez supra §. secundo colligit; quamuis aliqui id negent. nam ratio allata etiam in his locum habet, quod scilicet tali modo per intentionem determinata sint sufficienter sensibiles consecranti, eique praesentes, & per pronomine, *Hoc*, demonstrabiles.

Idem quoque videtur dicendum in eo casu quo aliquis habens panem, velit dimidiam eius partem quae est à dextris consecrare, validam scilicet futuram consecrationem, quia & obiectum est sensibile & sufficienter praesens consecranti, & per eius intentionem sufficienter determinatum, ita vt per pronomine, *Hoc*, possit demonstrari.

Confir. communi hominum vlu designata dimidia parte panis pedalis dici potest, hoc est dimidij pedis, est æquale isti parti, hoc est panis; ergo in ordi ad consecrationem sufficienter est determinatum. & ita sentit Maior dist. 11. quaest. 2. §. secundo arguitur, & alij.

Aliqui contrarium sentientes dicunt Christum non ita fecisse.

Resp. id non refertur, pro quo

Notandum in facto Christi quaedam inueniri quae ad substantiam mysterij pertinent, vt quod panem, & vinum consecravit, hæc ita sunt necessaria, vt si quis ab exemplo Christi hac in parte recedat, nihil sit effecturus, idque constat ex Ecclesiae determinatione. alia spectant ad quaedam

Particularis intentio procedens ex errore est inefficax.

Suarez.

Sacerdos communiter intendit consecrare totum quod est in calice. Insectio sacerdotis non solet se extendere ad guttas extra cuppam.

Maior.

Siluester.

Quaestio 1. Volens consecrare primam, vltimam alicuius cumuli, valide consecrat.

15.

Suarez.

Maior.

In facto

Christi

quædam ad

mysterij

substantiam

pertinent,

quædam nō.

circumstantias quæ sunt extra mysterij substantiã in quibus si quis præter Christi exemplum faciat, siue peccet siue non, non redditur inualida consecratio. v. g. non propterea inualidatur consecratio quod ea fiat in pane fermentato, quod fiat mane, quod fiat à sacerdote stante, fiat in aliã specie vini, quàm Christus vsurparit &c. cum ergo ex sensu Ecclesiæ non habeamus Christum ita consecrasse panem, vt voluerit totius consecrationem requiri ad substantiam consecrationis, & de cetero determinata per intentionem parte dimidia reperiamus ea omnia, quæ ex parte materiæ sunt necessaria ad consecrationem, vt illa subiaceat intentioni consecrantis, non videtur dubitandum quin consecratio ita facta valeat. qui tamen hoc modo & alijs precedentibus se gereret, grauiter peccaret, tum quia faceret contra vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem, quæ videtur grauiter obligare; tum quia videtur grauis irreuerentia modis tam peregrinis intentionem restringere & modificare; tum quia in vltimo casu pars consecrata non potest in fractione perficere separari à non consecrata.

16.

Quæstio 2.

Petes 2. an si quis velit consecrare solum omnes partes proportionales, sit futura valida consecratio? Quæstio non procedit in casu quo aliquis vult totum consecrare, quo casu omnes & singulas eius partes consecrat per modum vnius, qui modus est vsitatus, sed procedit in casu extraordinario, quo sacerdos velit consecrare huiusmodi partes per modum plurium.

Maior.

Nō videtur valida consecratio omniū partium proportionaliū.

17.

Quæst. 3. Nec carum partium, quæ mansuræ sunt in continuo fractionis speciebus.

Affirmat Maior dist. 11. quæst. 2. §. secundum ar. 1. sed ex dictis patet consecrationem futuram in ualidam, quia omnes partes proportionales, vt distinctæ, latent humanam notitiam, nec possunt omnes demonstrari pronomine, Hoc. omitto absurda quæ contra sententiam Maioris à quibusdam afferuntur.

Petes 3. an sit futura valida consecratio, si quis intendat consecrare solum eas partes, quæ fractionis speciebus mansuræ sunt in continuo, non verò eas, quæ excident? Aliqui senserunt futuram validam; sed omnino dicendum illum modum non tantum continere graue sacrilegium, sed etiam irritare consecrationem; quia vel intelligitur consecratio futura perfecta specierum fractione, vel antequam frangatur, finita scilicet prolatione verborum. Prius dici non posse, patet ex generali doctrina Sacramentorum, quod scilicet Sacramentum perfici non possit eo tempore, quo forma perfecte desijt esse, quod in presenti potest confirmari, forma designat materiam sensibilem quando ipsa profertur. Posterius etiam dici nequit, cum enim non possit humano & sensibili modo cognosci, quænam partes sint mansuræ in continuo, quænam verò excidant, partes consecrabiles non possunt dici sensibili modo præsentibus consecranti in ordine ad cognitionem, neque consecrans potest illas per pronomine, Hoc, demonstrare.

Notitia

Pei nō facit partes istas sensibili modo cognoscibiles consecranti.

Corollar.

Nec refert quod Deus cognoscat, quænam sint mansuræ, quia notitia Dei etiam certissima non reddit huiusmodi partes sensibili modo cognoscibiles consecranti, ita vt possit dici eas cognoscere vel posse cognoscere tanquam distinctas ab alijs, & proinde non redduntur ab eo demonstrabiles per pronomine, Hoc.

Vnde etiam irrita erit consecratio, si quis intendat consecrare partes quas Deus nouit mansuras, quia consecrans non potest ita suam inten-

tionem referre ad Dei notitiam vel voluntatem vt fiat consecratio, si non obstante illa notitia Dei, materia remaneat consecranti occulta, quemadmodum non valeret consecratio, si quis ex aliquo cumulo intenderet eas hostias consecrare quas alius vult consecrari, si voluntas alterius ante consecrationem ita eum lateat, vt hostia, quas alius vult consecrari, consecranti remaneant incognita notitiã sensibili, requiritur enim hoc casu, vt consecrans ante consecrationem norit alterius voluntatem, in quam suam dirigit intentionem, vt ex illa notã materia consecrabilis dici possit ei sensibilis per comparisonem ad notitiam sensitivam.

18.

Quæstio 4.

Petes 4. an formulæ sint consecratæ quando sacerdos simul cum materia principali habet plures præsentibus, quas quidem antea voluerit consecrare, sed tamen in ipso consecrationis actu de his non cogitat?

Casus est quotidianus, in quo videri possit huiusmodi formulas non esse consecratas, cum ad valorem consecrationis requiratur saltem virtualis intentio consecrandi, quæ respectu huiusmodi formularum non potest dici adesse.

Probat, vt quis in presenti negotio censetur habere virtuale intentionem consecrandi formulam, debet versari in actione exteriori deriuata ex actuali intentione respectu talis obiecti, sed actio exterior Sacri non procedit ex intentione actuali consecrandi secundarias formulas, sed ex intentione consecrandi principalem, cum eis sepositis poneretur actio exterior Sacri.

Resp. huiusmodi formulas in casu proposito futuras consecratas. tenent Silu. verbo Eucharistia, secundo, quæst. 6. Maior quæst. citata responsione ad quintam dubitationem. Nau. cap. 25. num. 91. Suarez disp. citata sect. 6. §. sed obijciat. Henriquez lib. 1. de Eucharistia cap. 14. num. 5. Sa verbo Missæ num. 29. quæ sententia in praxi est recepta & secuta. nam sacerdotes etiam docti & timorati, qui antea voluerant huiusmodi formulas consecrare quas cum principali obtulerunt in oblatione verbali, si ex naturali inaduerentia tempore consecrationis nihil de ijs cogitent, sine vilo scrupulo distribuunt communicaturis. Ratio est quod respectu illarum inueniatur virtualis intentio consecrandi. nam quamuis actio exterior procedat principaliter ex intentione principalem hostiam consecrandi pro Missæ sacrificio, tamen minus principaliter in his circumstantijs etiam procedit ex intentione consecrandi adiunctas formulas, ex quibus patet responsio ad obiectum contrarium.

Sed difficultas est de sequenti casu. contingit aliquando sacerdoti existentem in altari afferri à ministro formulas consecrandas, & poni quidem super altare, sed extra corporale, ibique relinquenda sacerdote id aduertente difficultas, inquam, est, num eo casu sint consecratæ? non videntur consecratæ, quia sacerdos non videtur habere intentionem consecrandi eas extra corporale positas, cum id absque peccato facere non possit, non est autem presumendum velle peccare.

Resp. moraliter loquendo censendas consecratas: sacerdos enim, qui inter celebrandum aduertit reponi formulam vnam, vel plures, vt eas simul cum principali consecret, habet voluntatem consecrandi, decernens tamen prius eas decenter collocare super corporale, ita vt respectu illarum formularum non tantum habeat actum, qui explicatur.

Formule sunt consecratæ, licet quis in altari collocaret eas, cum non moueretur.

Silv. Maior. Henriquez.

19.

Difficultas.

Videntur etiam consecratæ, si sacerdos aduertit reponi formulas, & ponitur extra corporale.

tur per: volam consecrare, & sit solum voluntas volendi, sed habet eum qui explicatur per: volo, & est presens voluntas consecrationis future, ex qua voluntate etiam in futurum procedit in Sacro, nec eliditur ea voluntas ex eo quod ex naturali inaduer- tentia non reposuerit super corporale huiusmodi formulas ante consecrationem; unde communiter excusatur à peccato, eo quod inculpatè omittat formulas ante consecrationem super corporale re- ponere, & verè consecrat, quia non obstante natu- rali inaduerentia eius quod facere debuerat, ma- net virtualis intentio has formulas consecrandi.

ARTICVLVS III.

*Virum requiratur ad materiam huius Sa-
cramenti, quod sit panis triticeus?*

POSTQVAM D. Th. ostendit panem esse hu-
ius Sacramenti materiam, aggreditur expli-
care naturam & qualitatem panis qui ad valorem
consecrationis est necessarius.

Conclusio autem est affirmatiua.

Notandum 1. esse extra controuersiam apud
Doctores panem cōfectum ex leguminibus, vt fabis,
pis &c. non esse materiam aptam consecrationi,
similiter cōfectum ex fructibus arborum vt casta-
neis, amygdalis &c. item ex radicibus herbarum.

Notandum 2. Gabrielem lect. 35. in canonē missæ,
lit. G. existimare panem cōfectum ex quouis genere
frumenti vt ex hordeo, avena &c. esse sufficientem
materiam consecrationis. frumentū verò vsu Scri-
ptorum comprehendit omne granum, seu semen
quod habet culmum & aristas: in quam sententiā
videri potest propendere Alanus lib. 1. de Eucharis-
tia cap. 11.

Probatur autē potest 1. panis ex quocumque fru-
mento cōfectus est eiusdem speciei. 2. nisi dicatur
materiam ex qua hoc Sacramentum confici potest,
esse ipsum genus frumenti, materia erit incertissi-
ma, cum species quæ requiritur, possit agrè deter-
minari. 3. Christus videtur assumpsisse in materiā,
ex qua hoc Sacramentum confici debet, panem, qui
apud omnes possit facile reperiri, qualis est panis,
qui ex quouis frumenti specie potest confici.

Verū sententia S. Th. est, communis aliorum
Doctorum, quæ etiam traditur in Concil. Flor. de-
creto de Sacramentis, vbi dicitur: *Tertium est Eucha-
ristia Sacramentum, cuius materia panis triticeus.* ex quo
constat ita requiri triticeum, vt si sit cōfectus ex
alijs granis, cōsecratio sit futura inualida. quamuis
enim Alanus supra dubitet num Concilium velit
tradere materiam necessariam, necessitate Sacra-
menti, an solum necessariam necessitate præcepti,
non potest tamen merito dubitari, cum Concilium
eodem modo loquatur de panē triticeo pro conse-
cratore corporis Christi, quo loquitur de vino vi-
tis, quod est materia consecrationis calicis, quod
constat esse necessarium necessitate Sacramenti.
accedit quod Concilium tradat materias Sacramen-
torum per modum Ritualis, explicans eas, sine quib-
us Sacramentum confici nequeat, nisi ex adiun-
cto aliud colligatur, quod in presenti non accidit.
atque ita post Flor. communiter tradit Doctores.

Congruentia est quod solus panis triticeus sit
visualis communiter; nam alterius solum est vsus
propter defectum tritici. 2. quod panis triticeus sit
aptissimus ad hominem roborandum; ergo apte
assumptus est ad designandum robur, quod per Eu-
charistia Sacramentum confertur animæ, accedit

quod plerisque Scripturæ locis, quibus hoc Sacra-
mentum fuit adumbratum, sub nomine frumenti,
per frumentum passim intelligatur triticeum. Psal.
80. *cibauit illos ex adipe frumenti.* Zachariæ 9. *quid enim
bonum eius; & quod pulchrum eius, nisi frumentum ele-
ctorum?* in quem locum Hieronymus ait: *frumentum
electorum nos intelligimus Dominum Salvatorem, qui lo-
quitur in Evangelio, nisi granum frumenti cadens in ter-
ram mortuum fuerit &c. de hoc tritico efficitur ille panis,
qui de cælo descendit.*

Ex quo sequitur contra Gabrielem hoc Sacra-
mentū non posse cōfici ex pane hordeaceo, quam-
uis de eo dubitet Alanus supra, item ex pane cōn-
fecto ex avena, milio, oryza, & similibus, quæ constat
non esse triticeum. idem dicendum de alijs granis
quæ in varijs regionibus nascuntur, & passim à peri-
tis eā in re, certò dicuntur non esse triticeum, quod
periti ex varijs possunt iudicare.

Ad argumenta pro sententia Gabrielis allata,
respondetur ad primū satis constare ex varijs effe-
ctibus inter se valde dissimilibus, hordeum & tri-
ticeum specie differre. adde, quidquid sit de quæ-
stione physica, panem ex hordeo, avenā, &c. cōfec-
tum, non esse vsualem & hominibus accommo-
datum, sed assumi in defectum triticeī; ex vsu au-
tem Ecclesiæ etiam ante Flor. videtur constare
Christum voluisse assumi pro materiā cōsecratio-
nis panem cōmuni hominū vsui accommodatum.

Ad secundum Resp. materiā huius Sacramenti
non futuram adeo incertam, licet non quæuis spe-
cies frumenti possit assumi, quia inter homines sa-
tis potest constare de quibusdam granis quod ve-
ram & indubitam rationem tritici participet, &
proinde quod indubitāt cōsecratio in illis perfici
possit. si de quibusdam controuertatur, non obstat
certitudini materiæ in ordine ad praxim, quia de
alijs granis habetur certitudo, eaq; facile possunt
haberi, vt conficiatur panis, materia ex qua huius
Sacramenti.

Ad tertium Resp. quamuis triticeum in quibus-
dam partibus non crescat, facile tamen potest as-
portari, neque hactenus in vllā regione defuit suf-
ficiens ad consecrationem. unde ex eo capite non
est quod Christus videatur non restrinxisse mate-
riam consecrationis ad triticeum propriè dictum.

Dices varia Concilia tradentia materiā ex qua
huius Sacramenti solum assignant panem, vel panem
ex frumento, videri potest cap. *Firmiter* de summa
Trinitate, cap. *cum Marthe*, de celebratione missæ
rum, Concil. Carthaginense 3. cap. 24. & alia.

Resp. 1. satis constare ex Flor. non quoduis fru-
menti genus sufficere, sed requiri triticeum.

Resp. 2. Concilia & Pontifices intelligi de eo
genere frumenti, quod passim in Ecclesia vsurpatur
pro materiā panis, ex quo hoc Sacramentum solet
confici. noluerunt enim per frumentum intelligen-
re id cuius in Ecclesia nullus vnquam fuerat vsus,
& quod communiter negatur esse conuenientem
materiam huius Sacramenti.

Ex dictis sequitur omnē panem verè triticeum
esse materiam aptam consecrationi, siue triticeum
sit species infima, siue subalterna.

De quibusdam tamen inter Doctores aliqua
est controuersia, unde

Petitur 1. an panis siligineus sit materia apta
consecrationis.

Notandum siliginem duobus modis accipis: vno,
prout significat selectum genus tritici, altero pro-
ut nunc communiter sumitur, estque mindus præ-
stans, quam triticeum, vt communiter sumitur.

Psal. 80.
Zach. 9.

Corollariā.

Satisfit at-
gumentis
pro sententiā
Gabrielis
allatis.

Obiectio
ex Conci-
lijs.
Cap. *Firmi-
ter*.
Cap. *Cum
Marthe*.
Resp.

Corollariā.

22.

Siligo du-
piter ac-
cipitur.

D. Thom.

Siligo est
tritici solis
acciden-
bus ab alio
differens.

23.

Far est de-
licatissima
species tri-
tici.Spelta vi-
detur parti-
cipare na-
turam tri-
tici.
In praxi ta-
men nõ vi-
detur per-
mittenda
consecratio
in ea.

24.

Ad valorem
debet esse
panis ex fa-
rina triti-
cea, & aqua
naturali co-
ctus &
igne coctus.
Corollaria.

De priori genere filiginis nullus merito potest dubitare quin sit materia consecrationis. De posteriori negant varij; affirmant plures cum D. Th. hic ad 2. qui, ut patet ex eius discursu, loquitur de secundo genere filiginis. Ratio est quod siligo sit verè triticum solis accidentibus ab alio differens propter soli siccitatem, nam diuersitas inter filiginem & triticum vulgò dictum non est tanta in figura, proprietatibus, & virtute, ut mutet speciem, vel saltem proximum genus, atque adeo tollat veram tritici rationem.

Petit 2. utrum far sit materia consecrabilis.

Negat S. Th. responsione ad 2. Vasquez disput. 170. cap. 3. nu. 19. & plures alij. inclinat Viç. num. 55. Affirmant plures alij. Palud. dist. 11. quæst. 1. art. 4. conclus. 3. Sotus dist. 9. quæst. 1. art. 3. Henriquez lib. 8. cap. 9. num. 1. Alanus suprà. Estius dist. 8. §. 6. versu, eadem porò ratio, quæ sententia est longè probabilior, & nisi auctores alterius sententia aliter illud nomen accipiant, quàm communiter sumatur, non videtur posse subesse vlla dubitatio, cum far sit delicatissima species tritici.

Petit 3. utrum spelta sit materia consecrabilis, seu panis ex spelta confectus?

Negat S. Th. suprà. Vasquez & alij, inclinat Viç. suprà. Affirmant Palud. suprà. Caiet. hic, Sotus art. citato §. spelta verò, Alanus, Henriquez, Estius locis citatis & plures alij, quæ sententia speculatiue est probabilis, quia spelta videtur naturam tritici participare, & odore, sapore, & efficacia parum differt à tritico prout vulgò sumitur. Dixi speculatiue quia practicè non videtur vllò modo permittendum ut consecratio fiat in huiusmodi pane, cum enim varij sentiant non esse materiam aptam consecrationis, consecratio merito deberet censeri dubia.

Aduerte 1. ex D. Th. ad 3. si grana tritici alia ita permisceantur, ut hæc præualeant, vel penè æquent grana tritici, panem inde confectum non esse aptam materiam consecrationis, secus si notabiliter præualeant grana tritici. D. Th. passim consentiunt alij; ratio est quod priori casu panis non possit dici triticus, posteriori verò possit. diligentia tamen est adhibenda ut quantum fieri potest purum triticum accipiat pro pane consecrando.

Aduerte 2. ex solutione ad 4. panem idoneum consecrationi non debere esse corruptum, sed debere naturam panis retinere: si enim corruptio tanta sit ut species panis solvatur, quod cognosci poterit ex sapore, colore & alijs, nullo modo est materia consecrabilis: si non sit tanta corruptio, poterit quidem valde consecrari, consecrans tamen grauiter peccabit propter irreuerentiam in Sacramento commissam, quemadmodum & grauiter peccat, qui consecrat dubiam materiam.

Aduerte 3. præter naturam granorum, requiritur etiam modum. cum ergo panis vidualis debeat fieri ex aqua naturali & calore ignis coqui, ad valorem consecrationis requiritur ut sit panis ex farina triticea & aqua naturali confectus & igne coctus, ut communiter Doctores cum S. Th. art. 7. ad 3.

Hinc massa cruda, item elixa, frigida non est materia consecrationis, similiter liba, placenta, panis ex aqua rosacea confectus, ita D. Th. suprà & alij. licet de ultimo contrarium sentiat Caiet. in dictum art. 7. & Sa verbo missa num. 4. ratio est quod talis panis non sit vidualis. vnde nec erit consecrabilis panis in cuius consecratione apponuntur oua, butyrum, aromata, succi herbarum, vinum, si videlicet hæc apponantur in notabili quantitate: si

enim parum aquæ rosacæ vel butiri apponatur, non irritatur consecratio, quamuis sit illicitum materiam destinatam consecrationi huius Sacramenti hæc apponere.

Dices massa cruda & panis non differunt specie; ergo.

Resp. quidquid sit de antecedente neg. consecrationem, quia ut materia sit vel non sit consecrabilis, non tam est spectanda differentia physica, quàm moralis & in ordine ad communem vsum, cum ergo materia huius Sacramenti sit verus panis & vidualis, quæ ratio seu conditio non conuenit massæ crudæ, elixæ, placenta, non sequitur ex his corpus Christi posse confici, eò quod panis sit materia apta consecrationis.

Peculiaris difficultas est de amydo. Palud. suprà conclus. 5. affirmat esse materiam consecrationis, similiter Caiet. hic in fine, Henriquez suprà, Sotus art. citato 2. propositione de hac re, licet dubitauer. Negat D. Th. hic ad 4. & cum eo communiter Theologi, quæ sententia est omnino verior, pro cuius intelligentia:

Notandum amydom fieri expressione medullæ ex ipso tritico madido, quæ postea exsiccata vertitur in farinam, ex qua fit panis: vnde patet longè aliter mutari triticum, quàm cum ex eo fit farina ex qua fit panis, neque ea confectio tendit ad panem vsumalem conficiendum; ergo consecratio fieri nequit in amydo concocto.

ARTICVLVS IV.

Vtrum hoc Sacramentum debeat confici ex pane azymo?

PRIMA conclusio. non est de necessitate Sacramenti quod panis sit azymus vel fermentatus, quia vtrouis modo fiat panis, veram rationem panis potest retinere.

Secunda conclusio. conueniens est ut ea in re vnusquisque sacerdos seruet ritum seu consuetudinem suæ Ecclesiæ: vbi

Notandum hac loquendi forma S. Th. non tantum significare, quid sit decentius, sed velle explicare quid ex necessitate præcepti fieri debeat. nam in corpore dicit, vnde sicut peccaret Presbyter in Ecclesia Latinorum celebrans in pane fermentato, ita peccaret Presbyter Græcus in Ecclesia Græcorum celebrans in pane azymo, quasi peruertens Ecclesiæ suæ ritum.

DVBIUM I.

De pane necessario necessitate Sacramenti?

PETITVR, an is necessariò debeat esse azymus, an verò fermentatus? qua in re varij errores inueniuntur.

Primus est Græcorum qui ante annos sexcentos censent panem fermentatum ita esse necessarium, ut consecratio tentata in azymo sit irrita, de quo errore videri potest Leo 9. epist. ad Michaelem Patriarcham Constantinopolitanum cap. 5.

Secundus error est quod panis azymus sit de necessitate Sacramenti respectu Latinorum, fermentatus verò respectu Græcorum, ita ut consecratio sit nulla, si Latinus tenter consecrare fermentatum, vel Græcus azymum. tenet Glossa in cap. Litteras de celebratione missarum, pro quo citat quemdam Hugonem.

Tertius

Tertius error est panem azymum esse materiam necessariam huius Sacramenti respectu omnium, qui error tribuitur Armenis. contra hos errores Statuitur conclusio catholica, quod materia sufficiens ex qua hoc Sacramentum valide potest confici, sit omnis verus panis, siue sit azymus, siue fermentatus. definitur in Conc. Flor. in decreto fidei, ubi dicitur: *Item* (scilicet definimus) in azymo, siue fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici. eadem veritas patet ex epist. citata Leonis 9. ubi sententiam Græcorum vocat hæreticam, patet 2. ex communi sensu totius Ecclesiæ Latinæ, contra quam sentire non licet, ut patet ex c. ad abolendâ, de hæreticis. Ratio est quam assignat D. Th. quod videlicet panis triticeus tam fermentatus, quam azymus, sit verus panis, & quidem vtilis, de fermentato res est clara, de azymo patet eod quod Iudæi totâ Paschali festiuitate debent vesci azymo, ut patet ex cap. 12. Exodi & alibi: quauis ergo panis soleat fermentari, quando magna quantitate est sumendus, nihilominus azymus etiam est vtilis.

Ex quo patet Latinum in Ecclesia Latina validd consecrare in fermentato; nam materia consecrationis sufficiens talis est respectu omnis loci & omnis sacerdotis.

D V B I V M II.

De pane necessario ex præcepto pro consecratione.

PLVRES sunt in hac questione sententiæ. Prima est vnumquemque sacerdotem siue Græcum, siue Latinum debere ex necessitate præcepti vti azymo, ita ut Græci videntes fermentato grauiter peccent. tenet Scotus dist. 11. quæst. 6. in fine Gabr. lectione 34. in can. missæ littera G, in fine, & alij.

Secunda est Latinos quidem teneri ex præcepto vti pane azymo, Græcis tamen esse liberum vti azymo, vel fermentato; pro qua citatur Pal. dist. 11. citata quæst. 1. art. 4. concl. 6. sed licet verbis id videatur docere, re tamen sentit cum Scoto.

Tertia sententia est hereticorum nostri temporis qui censent panem fermentatum esse aptiorem materiam consecrationis, quam azymum, Calu. lib. 4. institutionum cap. 17. §. 43.

Sed certum est non posse sacerdotem pro arbitrio vtriusque panis vti, sed vnumquemque teneri sese conformare consuetudini suæ Ecclesiæ. ita statuitur in Conc. Flor. loco citato, ubi dicitur, *Sacerdotes in altero usum Domini corpus conficere debere, vnumquemque scilicet iuxta suam Ecclesiæ, siue occidentalis, siue orientalis consuetudinem.* vide Latinos in Ecclesia Latina consecrans in fermentato grauiter peccat, nam ut prædicto loco indicat Eugenius 4. illa consuetudo debet seruari, id est, ex obligatione seruanda est; cum autem materia sit gravis, gravis est obligatio. quod Confir. ex graui penâ, quæ cap. litteras, de celebratione missarum decernitur in eum, qui consecrauerat in fermentato. similiter Græcus in Ecclesia Græca obligatur consecrare in fermentato, & secus faciens grauiter peccat. ita D. Th. & Caier. hie, & plures alij, quia Ecclesia Latina approbat ritum Ecclesiæ Græcæ, eumque vult seruari à Græcis inter suos agentibus.

Et quamuis doctrina Græcorum, quâ iudicant fermentatum necessitate Sacramenti adhibendum

esse, falsa sit & hæretica, & ut talis reprobata ab Ecclesia Romana, ipsa tamen praxis consecrandi in fermentato non damnatur ab Ecclesia Latina, sed potius approbatur ut honesta, quatenus non prouenit ex errore. Græcus ergo tenetur hunc ritum seruare, quamuis non prout oritur ex errore posteriorum sæculorum.

Dices Ecclesia Latina consecrans in azymo videtur Iudaizare.

Resp. neg. assumptum, quia non vitur pane azymo eo ritu quo utebantur Iudæi, neque ex vi & præcepto legis antiquæ. ceterum Ecclesia nō prohibetur usurpare aliqua, quæ erant in vfu in antiquo testamento, si iudicat illa suo fini conuenientia. nulla ergo ratione ostendi potest quod non liceat Ecclesiæ Latinæ vti pane azymo, quod à temporibus Apostolorum fuisse in Ecclesiâ usurpatum docet Leo 9. epist. citata.

Ex quo redargui potest impudens mendacium Caluini asserentis vsque ad Alexandrum Ecclesiâ vsam fuisse fermentato, illi verò, ut nouo spectaculo admirationem excitaret, introduxisse azymum, quod ex dictis constat esse falsum: siquidē Leo 9. fuit ante Alexandrum 2. & Apostoli ante Alexandrū 1.

Adde, quod licet Ecclesiæ Græcæ non desint congruentiæ sui ritus, quod videlicet per panem fermentatū apte videatur designari natura diuina delectescens in humana: Ecclesia tamen Latina habeat sui ritus aptas congruentias, immo magis elegantes. Prima est, quod per panem azymū denotetur puritas carnis Christi absque peccato ex immaculatâ Virgine concepti. Secunda, quod idem panis optime denotet, quâ puritate sit accedendū ad hoc Sacramentum. Tertia quod cōueniat huic mysterio, ut in eo adhibeatur quod est purissimū in suo genere, panis autē azymus longè purior est fermentato, & magis immunis à corruptione. Adde quod Ecclesiâ Latina vtatur azymo ad imitationē Christi Domini, de quo dubio sequenti. plures cōgruentias videre licet apud Gabrielem lect. 34. littera G.

Petes an Latinus agens inter Græcos possit celebrare in azymo, vel Græcus agens inter Latinos possit celebrare in fermentato?

Resp. distinguendo: vel enim tales agunt, tanquam incolæ loci, in quo degunt, vel tanquam peregrini: item vel habent in eo loco Ecclesiam gentis & ritus sui, vel non habent.

Dico 1. Græcus qui tanquam incola versatur inter Latinos non habens Ecclesiam propriam ritus Græcanici, tenetur consecrare in azymo, quia talis est verè sacerdos Ecclesiæ Latinæ ratione domicilij, unde tenetur celebrare iuxta ritum Ecclesiæ Latinæ. idem proportionem dicendum de Latino hac ratione inter Græcos agente, quod videlicet teneatur celebrare in fermentato.

Dico 2. si Græcus qui versatur tanquam incola inter Latinos, versetur in Ecclesiâ vel monasterio ritus Græcanici, non potest consecrare in azymo, sed debet in fermentato iuxta ritum Ecclesiæ Græcæ, quia eo casu censetur esse in Ecclesia Græca. idem proportionem dicendum de Latino quoad azymum. pro quo

Notandum in territorio Latino versari aliquos Græcos per modum congregationis religiosæ, vel aliter habere Ecclesiam propriam: similiter inter Græcos interdum agere Latinos habentes propriam Ecclesiam, atque adeo in alieno solo conflare vnū corpus moribus & ritibus distinctum ab alijs, qui-buscū cohabitant. hi non possunt in celebratione missæ conformare se externis, inter quos degunt,

Ecclesiā prohibetur usurpare quædā, quæ usurpabat vetus testamentum.

Leo 9.

Redarguitur Caluinus.

Congruentia panis azymi.

30.

Difficultas.

Græcus inter Latinos incola, nec habet Ecclesiā propriam, consecrare debet in azymo.

Secus si habeat Ecclesiam ritus Græcanici.

Eadem est ratio de Latinis.

sed consuetudini suæ Ecclesiæ, id est Latinus Latinæ, Græcus Græcæ, quia censentur ad illas Ecclesias pertinere, & censentur esse in suâ Ecclesiâ.

Dico 3. qui more peregrinorum versantur inter alios, possunt morem suum seruare in celebrando. v. g. Latinus per Græciâ transiens potest consecrare in azymo, & Græcus transiens per Ecclesiâ Latinâ potest consecrare in fermentato, quia consuetudo ita est introducta etiâ Romæ sciente & probante summo Pontifice, ut Græcus transiens per Ecclesias Latinas possit celebrare more suæ Ecclesiæ.

Sed difficultas est num teneatur celebrare iuxta morem suæ Ecclesiæ? Affirmat Vasq. disp. 174. c. 3. num 28. quia iuxta decretum Eugenij 4. vnusquisque sacerdos debet conficere secundum ritum suæ Ecclesiæ, dum autem peregrinatur dicitur illius Ecclesiæ, à quâ peregrinatur. sed verius est quod dicunt alij, scilicet eo casu posse sese conformare consuetudini eorum, apud quos versatur non habens Ecclesiam propriam. ad decretum Eugenij.

Resp. illud intelligendum de sacerdotibus in sua Ecclesia residentibus, non verò de casu, quo aliquis abest à propriâ Ecclesiâ.

Contra secundum dictum potest obijci, quod Græci per modum congregationis commorantes inter Latinos, & inter eos habentes Ecclesiam, non teneantur iuxta ritum suæ Ecclesiæ celebrare. nam Leo 9. epist. citatâ, cap. 29. monens vt vnusquisque secundum consuetudinem suæ regionis permittatur agere, etiam dum alibi versatur, satis indicat posse aliter fieri.

Resp. neg. assumptum, quia sermo Pontificis non dirigitur ad sacerdotes monendo eos quod possint sequi suæ regionis more in celebratione Sacri, sed dirigitur ad Patriarcham Constantinopolitanum, quem reprehendit quod vexaret Latinos sibi non consentientes in ritibus Sacri, dicens Græcos, qui versantur in Ecclesia Latina, permitti agere iuxta morem gentis suæ, atque adeo Latinis debere permitti in Græcia celebrare iuxta ritum Ecclesiæ Latinæ, nihil in alterutram partem decernens num Græcus in Ecclesia Latina, & Latinus in Græcia ad id obligetur, necne: quam obligationem collegimus supra ex alio principio.

D V B I V M III.

Utrum Christus consecravit in azymo?

32. **P**RÆCIPVVM argumentum Græcorum ad probandum materiam legitimam, ex quâ corpus Christi potest confici, esse panem fermentatum, sumitur ex facto Christi, nam, vt patet ex epist. Leonis 9. aliquoties citatâ, ante schisma Græcorum eorum Ecclesia vteretur pane fermentato, Latinâ vteretur azymo, quando schisma facere cœperunt, adeo improbarunt ritum Ecclesiæ Latinæ, vt assererent illi repugnare diuinæ institutioni, eò quod Christus consecrasset in fermentato. videri potest Euthymius cap. 63. in Matth. & Nicephorus lib. 1. historiæ c. 28. Porro Christum consecrasse in fermentato videtur probari ex eo quod non celebravit hoc mysterium luna 14. ad vespem, sed 13. id est pridie diei lege præscripti ad Paschâ celebrandum, quod ostenditur 1. ex eo quod Matthæus, & Marcus narrant in concilio Iudæorum decretum fuisse, ne Christus cōprehenderetur in die festo, ne forte tumultus fieret in populo, qui frequentissimus ad solemnitatem Paschalem solebat conuenire. 2. ex eo quod Ioan. 13. dicatur: ante diem festum Paschæ sciens Iesus, quia venit hora eius, vt transiret ex hoc mundo ad Patrem &c. & cœna facta, cum diabolus iam mi-

fisset in corpore, vt traderet eum Iudas Simonis Iscariotes &c. 3. ex eo quod apud eundem Euangelistam c. 18. dicatur: ipsi autem non introierunt in Prætorium vt non contaminarentur, sed vt comederent Paschâ. 4. ex eo quod cap. 19. dicatur: erat autem parasceue Pasche, & infra, Iudas ergo, quoniam parasceue erat.

Sed antequam ad rem veniamus Notandum 1. Græcos ex facto Christi non posse sufficienter intentum probare, non enim sequitur: Christus consecravit in fermentato, ergo repugnat diuinæ institutioni consecrare in azymo. nam quemadmodum asserunt Christum cōsecrationem panis perfecisse in fermentato, ita constat pro cōsecratione calicis assumpsisse vinum certi generis, & tamen non repugnat diuinæ institutioni sumere quodlibet vinum pro cōsecratione calicis; quamuis ergo concederetur Christum consecrasse in fermentato, nullo tamen modo inde præcisè concludi posset cōsecrationem in azymo repugnare diuinæ institutioni, quia ex nullo Concilio generali vel traditione Ecclesiæ potest ostendi quod Christus suo facto ita assumpserit panem sub certo statu pro materia cōsecrationis, & cōsecrationis corporis, vt sub nullo alio statu esset consecrabilis, vt ostendimus de vino. 2. Ex epist. citatâ Leonis 9. constat Ecclesiam à temporibus Apostolorum vsam fuisse azymis pro materia cōsecrationis, & eum ritum acceptum ab Apostolis, non potest autem sine maxima temeritate asseri statim à temporibus Apostolorum sumptam fuisse indebitam materiam pro cōsecratione corporis Christi, id enim grauissimum errorem contineret in Ecclesia. Confir. non potest asseri Apostolos recessisse à facto Christi in eo quod pertinet ad substantiam materiæ consecrabilis, ergo etiam si cōcederetur Christum consecrasse in fermentato, tamen ex facto & modo procedendi Apostolorum & primitiue Ecclesiæ deberemus colligere eum non ita sumpsisse panem fermentatum, vt ille solus esset materia legitima. 3. non sola Ecclesia Latina, sed & Græca initio videtur cōsecrasse in azymo: nam Epiphanius hæresi 30. disputans contra Ebionitas ante medium, de illis ait: mysteria autem faciunt ad imitationem sanctorum in Ecclesia ab anno in annum per azymos, hoc est non fermentatos panes, & alteram mysterij partem per aquam solam. 4. etiam si solum esset antiqua consuetudo Ecclesiæ Latinæ, ea deberet Græcis sufficere ad non asserendum diuinæ institutioni repugnare, præsertim cum eum more nunquam redarguerint antiqui Patres Græci sanctissimi, & doctissimi, quos mirum esset nunquam notasse errorem tam grauem & Ecclesiæ perniciosum, si quis fuisset. Adde quod ipsi Patres testibus Romana Ecclesia errare non possit, denique ea veritas constat ex definitione Conc. Flor. Græcis, qui Conc. intererant, approbantibus.

Ex his patet 1. quàm imprudenter Græci Schismatici ex Christi facto Ecclesiam Latinam redarguant, longè prudentius Latina Ecclesia approbauit praxim Græcorum, tanquam minime repugnantem diuinæ institutioni, quamuis existimet Christum in azymo consecrasse; intellexit enim non sic panem sumptum à Christo sub certo statu vt sub nullo alio esset consecrabilis, sed quemlibet panem siue azymum, siue fermentatum esse legitimam cōsecrationis materiam.

Patet 2. non tantum valere cōsecrationem panis azymi, sed etiâ licere, cū nō possit redargui tanquā illicitū quod ab Apostolis acceptū est, & ab initio Ecclesiæ in eadem vsurpatū. Adde quod licet initio Ecclesiæ cōsecratio fuisset facta in fermentato,

Qui more peregrinorum versantur inter alios, possunt morem suum seruare in celebrando.

31. Difficultas de ritu seruando.

Non tamē tenetur celebrare secundum ritum suæ Ecclesiæ. Explicatur Eugenius 4.

Obiectio ex Leon 9.

Resp.

Christum consecrasse in fermentato suadet. Primò.

Secundò, Ioan. 13.

Tertiò, Ioan. 18.

Quartò, Ioan. 19.

Esti Christus consecravit in fermentato, non colligitur non valere cōsecrationem in azymo. Primò.

Secundò.

Tertiò.

Quartò.

Censur. 1.

Censur. 2.

licet

licitè tamen Ecclesia Latina potuisset sumere azymum pro materia consecrationis. 1. ad redarguendos errores eorum qui existimabant non posse azymum consecrari. 2. propter maiorem convenientiam azymi cum puritate carnis Christi, quæ later in hoc Sacramento. 3. ad significandam puritatem, cum qua debemus ad hoc Sacramentum accedere. quamvis ergo Christus iustus de causis usus fuisset pane fermentato in institutione huius Sacramenti, isque usus aliquandiu in Ecclesia perseverasset, potuisset nihilominus ex causis allegatis, vel similibus eadem Ecclesia decernere, ut panis azymus sumeretur pro consecratione, quemadmodum constituitur sacrificium non nisi matutino tempore celebratur, & Sacramentum Eucharistiæ à ieiunio sumatur, non obstante eo quod Christus illud vesperi instituerit, & non ieiunio distribuerit.

Notandum 2. Græcos ex locis citatis & similibus insufficienter probare, Christum consecrasset in fermentato; solum enim concludi posset quod diem lege præfixum ad immolationem Agni Paschalis præveniret, non verò quod postmodum panem fermentatum comederit, præsertim eum ex facto Apostolorum non obscure possit colligi illum consecrasset in azymo, ex eo scilicet quod Apostoli in azymo consecrarent, & Ecclesiæ tradiderint, ut consecraret in azymo, ut habemus ex epist. Leonis citata, quia nullo modo credi potest Apostolos statim præscripturos fuisse Ecclesiæ consecrationem azymi, si Christus in fermentato consecrasset, cum non appareat ratio valde vrgens recedendi ab exemplo Christi, & de cætero convenientius fuisset illos factum Christi hac in parte imitari.

Ex quibus colligitur, quod licet nihil posset aliud responderi ad argumenta pro sententia Græcorum allata, id posset sufficere ad asserendum eos non sufficienter ostendere Christum consecrasset in fermentato, & proinde eos temere redarguere Ecclesiam Latinam quasi faciat contra Christi institutionem, & inualidè cõsecret in azymo. Sed, ut morem Ecclesiæ Latinæ defendamus, & positiuè ostendamus eam sese hac in parte Christo conformare:

Dico Christum consecrasset in azymo, quia scilicet Pascha celebravit luna 14. primi mensis ad vespem, iuxta legis præscriptum. pro cuius rei probatione

Notandum Exodi 12. præcipi filiis Israel educendis ex Aegypto, ut 14. die primi mensis ad vespem immolarent Agnum, cuiusque assum igni comederent cum panibus azymis & lactucis agrestibus, & eodem cap. dicitur: habebitis autem hunc diem in monumentum & celebrabitis eum solemnem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno. septem diebus azyma comedetis, in die primo non erit fermentum in domibus vestris, quicumque comederit fermentatum, peribit anima illa de Israel, à primo die usque ad diem septimum. & infra, primo mense decima quarta die mensis ad vespem comedetis azyma usque ad diem vigesimam primam eiusdem mensis ad vespem. similia habentur cap. 13. & Levit. cap. 23. Ex quibus patet filios Israel præceptum divini legis debuisse singulis annis celebrare Pascha 14. luna primi mensis ad vespem (nam mensem incipiebant in novilunio) & deinceps debuisse per septem continuos dies uti azymo, ita ut sub pena mortis non liceret toto eo tempore uti fermentato.

Ex his ita ducitur argumentum & probatur conclusio 1. constat ex Evangelij Christum instituisse Sacramentum Eucharistiæ post cenam legalem, ex iisdem autem etiam ostenditur quod celebravit Pascha tempore lege præscripto, post quod

non erat licitus usus fermentati. ex quibus conficitur Christum hoc Sacramentum in azymo consecrasset. Minor in qua vis est, negatur à Græcis asserentibus Christum in esu Agni Paschalis cõsecratum diem prævenisse, atque adeo celebrasse Pascha 13. luna, postmodum autem potuisse uti fermentato, esseque verius quod usus fuerit, cum non esset usus azymorum extra tempus Paschale lege præscriptum. verum id esse commentum conuincitur potest ex Scripturâ; nam Matth. 26. dicitur: primâ autem die azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: ubi vis paremus tibi comedere Pascha? Marci 14. & primo die azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei discipuli: quid vis edamus, & paremus tibi, ut manduces Pascha? Lucæ 22. venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha, & misit Petrum, & Ioannem dicens: euntes parate nobis Pascha, ut manducemus. & infra: euntes autem inueniunt, sicut dixit illis, & parauerunt Pascha. ex quibus constat Christum non prævenisse tempus lege præscriptum, cum Marcus dicat quando Pascha immolabant, id est, secundum legem immolare consueverant, & necesse erat occidi, ut Lucas.

Euthymius supra respondet primam diem azymorum vocari à Matthæo & Marco, non quo Pascha comedi debet, sed præcedentem, id est, decimum tertium. verum id nullâ ratione, vel solidâ auctoritate nititur, repugnatque communi modo loquendi, nunquam enim vocari solet primus dies alicuius mensis, vel septimanæ is, qui est ultimus præcedentis.

Respondet etiam Lucas dixisse: venit autem dies azymorum, id est, instabat, sed neque hoc subsistit, cum in sententia à nobis citata Evangelista aliter loquatur, quam initio capitis, ubi dicit: appropinquabat autem dies festus azymorum, qui dicitur Pascha. unde colligi potest quando dicit, venit, non agere de die instante, sed de præsentē, ad cuius vespem necesse erat occidi & immolari Pascha.

Confir. Evangelistæ respiciunt ad caput 12. Exodi, ergo non sunt intelligendi de die præcedente, vel instante, sed de die lege præscripto iam præsentē. 2. dies præscriptus immolationi & cõsecrationi Agni Paschalis nullo modo poterat præueniri, nam quamvis Numerorum 9. illi, qui propter iustum impedimentum non potuerat celebrare Pascha 14. luna primi mensis, concederetur, ut secundo mense posset celebrare, is tamen debebat seruare diem 14. nec ante illum poterat celebrare. unde non potest solidè explicari primus dies azymorum, quo Christus Pascha celebravit, decimus tertius, seu dies præcedens diem lege præscriptum.

Confir. non est verisimile Christum obseruantissimum legis, qui eam in cæteris circumstantijs obseruauit, hanc neglexisse, præsertim cum nunquam à Pontificibus querentibus aliquam mortis causam id fuerit illi obiectum.

Probatur 2. conclusio ex Patribus, qui disertè censent Christum celebrasse tempore lege præscripto. Ambros. epist. 83. ante medium: ipse ergo, qui legem locutus est, postea veniens per virginem nouissimis temporibus plenitudinem legis consummat, quia venit non legem soluere, sed implere, & celebravit Pascha hebdomada in qua fuit quarta decima luna quinta feria, demque ipsa die (sicut superiora docent) Pascha cum discipulis manducauit, sequenti autem die hoc est sexta feria crucifixus est luna decima quinta. Chrys. hom. 85. in Matth. sub medium: non enim Christus

Matth. 26.

Marci 14.

Luc. 22.

36.

Impugnatur responsio Euthymij.

Num. 9.

37.

Prob. 2. ex PP.

Ambros.

Chrysost.

tempus

Hieron.

August.

Prob. 3.
Ambros.

Clem.

Chrys.

Leo.

Anselm.

38.
Responde-
tur Gracis.Ad primū,
responsio
quotidiana

Improbatur.

Responso
Auctoris.

tempus Paschae transgressus est, sed illi audacissimi homines, & mille transgredientes leges praecepta, quoniam ita inflammari erant, & saepe conari capere ipsum, nihil facere potuerunt, ex insperato nati quod cupiebant, tempus Paschae transposuerunt, ut ardentes eade animos suos explerent. quā antithesi patet Chrysostomum existimare Christum comedis Agnum Paschalem die per legem praefixo. Hieron. in illud Matthaei: prima autem die azymorum. Prima azymorum decima quarta dies primi mensis est, quando Agnus immolatur, & luna plenissima est, & fermentum abijcitur. Aug. epist. 86. ad Caesulanum versus finem; Matheus Evangelista primam sabbati dicit fuisse primam diem azymorum, quia eius vespere sequente futura erat cena Paschalis, in qua incipiebat azymum & omnis immolatio manducari.

Probatur 3. ex Ambr. supra dicente Christum crucifixum die sequente, postquam Pascha manducasset, eo quo patet manducasse Pascha 14. luna ad vespem. & ex his Patribus qui docent Christum occisum in die festo Iudaeorum, Clemente lib. 5. Constitutionum apostolicarum cap. 14. in ipso die festo Dominum comprehenderunt, ut perduceretur ad exitum. Chrys. hom. 86. in Matth. in illa verba: factum autem die 3. quando interficere ipsum statuerunt, & propter diem festum non poterant, ad Pilatum eum ducunt; tu vero considera quomodo res ita compulsae est, ut in die festo ageretur. idē fuisse docet S. Leo ferm. 7. de passione. quibus addi potest Anselmus qui in caput 26. Matth. disertē tradit Christū crucifixum luna 15. cū precedente nocte carnis, & sanguinis sui mysteria celebranda tradidit discipulis, quādo scilicet fermēto abiecto Agnum occidere ad vespem solebant, videri potest in illa verba: prima autem die azymorum.

Super est ut respondeamus ad argumenta initio pro sententiā Græcorum.

Ad primum respondent quidam Christum celebrasse Pascha decima quarta Luna ad vespem, id est die decimo quarto ad vespem, Iudaeos tamē eo anno solum celebrasse die decimo quinto ad vespem, & primum diem solemnem fuisse decimum sextum, quia dicunt quando dies solemnis Paschatis incidebat in feriam sextā, solebat transferri in sequentem diem, id est in diem sabbati, ne duo festi dies concurrerent, quod fieri poterat, ex dispensatione, ex qua responsione facile concidunt argumenta pro Gracis proposita, nam quamvis Christus Agnum Paschalem immolavit die per legem praescripto, atque adeo post Agni elum non fuerit usus fermentato, quia tamen respectu communis Iudaeorum poterat dici nondū esse Pascha, quando Christus occisus est, dici etiam potuit iuxta illorum Concilium non esse occisum in die festo. quā sententiam varij etiam recēiores post Paulum Burgensem amplectuntur. Verū nullā solidā auctoritate nititur, sed videtur inuentum Rabbiorum posteriorū saeculorum, cū Patres nihil simile indicent. adde iuxta illam sententiam non evitari incommodum, ad quod evitandum est excogitata: cū enim 12. Exodi statuatur, ut prima dies azymorum sit sancta, atque solemnis, & septima dies eadem solemnitate venerabilis, posita illā sententiā sequitur septimam diem incidere in feriam sextam, atque adeo duo festa futura continua. hac ergo sententiā reiectā

Respondeo, quodam ex Pharisaeis ita quidem censuisse, ut referunt Evangelistae, sed eorum sententiam non obtinuisse, & indicatū a pluribus non esse negligendam occasionem mortis Christi quocumque tēpore procurādā, vel si in Concilio obti-

nuerit postmodū ex occasione oblata per Iudā mutatu fuisse consiliū, & indicatū expedire hominem Reip. noxium & blasphemū occidere, nec praefermittendam occasionem propter aliquem fortē tumultus timorem. Certē non est quod tantū Pontificum religioni deferamus, ut dicamus eos non procurasse Christi mortem in die festo, cū insensissimum eorum odium in Christum suadeat illos facili sibi persuasuros fuisse etiam die festo Christum posse, & debere occidi, quā permittere elabi occasionem, ut Chrysostomus homilia 85. citata; qui tamen indicat non omnes, sed Pontifices diem Paschatis transposuisse, in quo illos culpatur.

Ad secundum Resp. propter eum locum Ioan. ad secūdos aliquos Græcos censuisse, ceteros Evangelistas errare, & à Ioanne correctos, sed hoc manifestum errorem continet.

Dico ergo, quando beatus Ioannes dixit, ante diem festum, sumpsit diem festum pro decimo quinto die artificiali, qui totus erat solemnis. nam quamvis festa Iudaeorum celebrarentur ad vespem ad vespem, ut patet ex cap. 23. Leuit. id est, ab occasu solis praecedentis diei usque ad occasum sequentis, tamen is dies festus dicebatur, qui totus celebrabatur, & proinde quando fit mentio diei, non intelligitur dies, ut comprehendit primam vespem, sed ut comprehendit totum diem artificialem solemnem, ut patet 12. Exodi: dies prima erit sancta, atque solemnis, & dies septima eadem solemnitate venerabilis. quo loco solum intelliguntur dies decima quinta, & vigesima prima artificiales, quod clarius patet cap. 23. Leuit. mense primo quarta decima die mensis ad vespem Phase Domini est, & quinta decima die mensis huius solemnitas azymorum Domini est, ubi aperte distinguitur dies festus à sua primā vespere. quando ergo Ioannes dicit: ante diem festum Pascha, perinde est, ac si diceret: ante diem solemnem Paschatis, seu primo die azymorum, rum ad vespem, ex quo patet nullam inter Evangelistas esse discrepantiam.

Ad tertium respondeo Evangelistam eo loco non agere de comestione Agni Paschalis, sed Pascha ibi sumi pro hostijs Paschalibus, quae scilicet toto tempore septem dierum Paschalium offerri solebant, quibus vesci non poterant immundi, ut ergo Iudaei sequentibus diebus hostias Paschales edere possent, noluerunt introire in Pratorium, ut non contaminarentur. pro quo

Notandum Pascha varijs modis sumi in Scriptura; 1. pro Agno Paschali Matth. 26. ubi Christus ait: manducate Pascha. Marci 14. quo Christus ait: manducate Pascha. Luc. 22. ubi ait: manducate Pascha. 2. pro die, quo immolabatur Agnus Paschalis, Leuit. 23. mense primo, decima quarta die mensis ad vespem Phase Domini est. Marci 14. erat autem Pascha, & azyma post biduum. 3. pro ipsa praecipua solemnitate Paschali, Leuit. 23. & quinta decima die mensis solemnitas azymorum Domini est. 4. pro toto tempore septem dierum Paschalium, Act. 12. volens post Pascha producere eum populo, id est volens post tempus Paschale, seu post dies azymorum producere eum populo. 5. pro varijs sacrificijs, quae toto tempore Paschali fiebant, de quibus Numerorum 28. ita facietis per singulos dies (septem scilicet) offeretis incensum holocaustum Domino, vitulos de armento duos & c. quorum in eodem c. supra fit mentio. vide etiam 2. Paralipomenon c. 35. hoc postremo sensu sumitur Pascha apud Ioannē c. 18. citato.

D V

Ad quartum respondeo pasceuen eo loco non referri ad Pascha, quasi fuerit pasceue Pascha; id est, preparatio ad Pascha, & dies praecedens diem solemnem Paschatis, sed referri ad sabbatum, quasi dicat Iohannes, quoniam pasceue erat, id est, dies praecedens sabbatum, seu quem immediate subsequeretur dies sabbati, Iudaei, ut non remaneret corpora in cruce sabbato (erat enim magnus dies ille sabbati, ut ibidem subiungitur), rogauerunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur, ex quo patet Christum non fuisse occisum ante solennitatem azymorum, seu ante decimum quintum diem, sed ipso die solemni & pridie sabbati, cum Gentilibus dies festos Iudaeorum parum curantibus, cum Pontificibus ex odio in Christum existimantibus se obsequium praestare Deo, si hominem sibi iniustum morti traderent, nec existimantibus se polli, si ipsimet morte non assicerent.

Dicitur verò pasceue Pascha, quia intra tempus Paschale incidebat, hoc sensu, erat pasceue sabbati intra tempus Paschale.

Obijcies 1. quòd Iosephus ab Arimathia, & Nicodemus sepelierunt Christum eo die quo occisus est, cum hæc non videantur potuisse fieri in festo solemni.

Resp. negando posteriorem partem assumpti, satis enim constat opera pietatis non fuisse illo die prohibita, ut ostendit Christus Phariseis Matth. 12. & alibi.

Nec refert quòd Exodi 12. dicatur: dies prima erit sancta, atque sollemnis, & dies septima eadem sollemnitate venerabilis, nihil operis facietis in eis, exceptis his quæ ad vescendum pertinent. quia per hæc solum prohibebantur seculia, ut patet Levit. 23. dies primus est vobis celeberrimus sanctusque, omne opus servile non facietis in eo. hæc etiam solum prohibebantur in sabbato, in quo peculiariter etiam prohibebatur preparare cibaria ad manducandum & ignem accendere, ut patet ex cap. 16. & 35. Exodi.

Cur ergo tam festinanter sepelierunt, si id in sabbato non prohibebatur?

Resp. fecisse ex deuotione & reuerentia erga Christum, ut scilicet non remaneret diu inhumatus, cum enim iam esset de cruce depositus, iudicantur decentius hoc obsequium eodem die illi præstare.

Adde quòd fortè fuissent reprehensi à Phariseis, si die sabbati inhumassent; nam fortè hi ex falsæ legis interpretatione existimabant id in sabbato non esse licitum: ex quâ fortè persuasione petierunt à Pilato, ut pridie sabbati frangeretur crura crucifixorum, quamvis ad hoc postea Pontifices moniti ponerent ex lege Deuteronomij 21. quâ statutum erat, ut cadauer appensi in patibulo eadem die sepeliretur.

Obijcies 2. ab eâ die, quâ offerbantur manipuli primarum frugum, 50. dies numerabantur usque ad diem Pentecostes, ut patet ex cap. 23. Levit. quod confiteri non potest, si Christus in die festo passus est, quia die insequenti debuissent offerri manipuli; id est septimo die septimanæ, seu die sabbati, quibus si addantur dies 49. habebimus tota ut quinquagesimus incidat in diem sabbatum, tamen dies Pentecostes, seu quinquagesimus incidit in Dominicum.

Resp. 1. id nullo modo fauere Græcis, ut per se patet, cum hi non negent quintâ decimâ lunâ, quæ incidebat in sextam feriam, fuisse primum diem solemnem azymorum, sed ut summum fauere

sententiæ assentientium eo anno diem festum tenatum fuisse in sabbato. Sed

Resp. 2. nihil eorum sententiæ patrocinari, quia dici potest cum Ribera lib. 5. de Templo, cap. 7. diem, in quo manipulus erat offerendus, inter quinquaginta non fuisse computandum, sed quinquaginta dies numerandos ab illo exclusæ, quod utcumque indicat cap. 23. citatum, ubi dicitur: numerabitis ergo ab altero die sabbati, in quo obtulistis manipulum primitiarum, septem hebdomadas plenas usque ad alteram diem expirationis hebdomadæ septimæ, id est quinquaginta dies, & sic offeretis sacrificium Domino ex omnibus habitaculis vestris. ex quo fit verisimile quinquaginta dies numerandos excluso secundo die azymorum, in quo manipulus erat offerendus, atque adeo festo azymorum incidente in feriam sextam & sabbato sequente oblato manipulo primitiarum, si septem plenis septimanis vnus dies addatur, Pentecosten eo anno incidisse in Dominicum diem, si cui non ardeat hæc responsio, dicere potest cum quibusdam, licet Pentecoste Iudæorum eo anno incidit in sabbatum, Christianos tamen celebrasse in Dominica, & quinquaginta dies numerasse non à die manipulorum, sed à Dominica Resurrectionis, & Lucam in Actis Apostolorum egisse de Pentecoste Christianorum. vide Corneliolum in locum Levit. citatum, circa versum 15.

Obijcies 3. quòd Agnus Paschalis fuerit immolatus decima quarta ad vespèram, cum ergo eius immolatio fuerit figura passionis Christi, debuit Christus decima quarta crucifigi, atque adeo Sacramentum Eucharistiæ instituit decima tertia.

Resp. non esse necesse rem ipsam in omnibus circumstantiis conuenire cum figurâ, nam constat aliâ horâ Christum crucifixum, quàm Agnus Paschalis immolari solet. potuit ergo alio die naturali immolari Agnus Paschalis, & alio Christus crucifigi. adde tamen dici posse in hoc conuenire, quòd Christi passio decimâ quartâ lunâ inchoata fuerit, Iudæis cum Iuda de eius morte tractantibus.

Obijcies 4. Chrysostomus homilia 82. in Ioan. post medium, ad illa verba, non tamen ingrediuntur in Pretorium, ait: sed quid significat, ut manducarent Pascha? at qui Iesus iam id fecerat vna die azymorum, siue ergo Pascha totam appellat sollemnitatem, siue quâ tunc faciebant, Christus autem pridie, eadem suam in pasceuen verserans, quoniam antiquitus celebratum erat. propter hoc argumentum aliqui existimant Chrysostomum fauere Græcorum sententiæ existimantium Christum decimâ tertîâ lunâ Agnum Paschalem immolasse.

Sed ex hoc loco obscuro non est quòd contra apertum locum eiusdem Patris homilia 85. citatâ asseramus eum ita censuisse, cum satis clarè idem repetat homilia 82. in Matth. dicens: primam diem azymorum eam diem vocat, quâ ante azyma erat, consueverunt enim à vespere semper dies numerare, & eius mentionem facit in vespere, cuius Pascha erat immolandum. ubi docet ideo vespèram, quâ Pascha secundum legem erat immolandum, vocari primam azymorum, licet non pertineret ad decimam quintam diem naturalem, quia Iudæi à vespere dies, scilicet festos, solebant inchoare; ergo iuxta Chrysostomum Christus manducauit Agnum Paschalem pridie diei sollemnis naturalis azymorum, id est, decimi quinti, & per consequens decimâ quartâ lunâ ad vespèram.

Ad locum ex homilia 82. citatum dici potest

Verisimilliter 50 dies numerandi erant excluso secundo die azymorum.

Die etiam potest Pentecoste Iudæorum incidisse in sabbatum; Christianos tamen celebrasse in Dominica.

41. Obiectio 3.

Resp.

Obiectio 4. Chrysost.

Locus obscurus perclarum explicari debet.

Resp.

Chrysost.

Chryf. nolle Christum praenisse diem lege praescriptum in esu Agni Paschalis, sed praenisse diem, quo Pontifices Pascha comederunt, quos censet transposuisse diem (vt supra vidimus) homilia 85. in Matth. hoc sensu, Pascha, quod Christus celebravit, quando antiquitus celebratum erat, id est die per legem praescripto, Pontifices distulerunt, ita vt illud, quando antiquitus celebratum erat, non referatur ad passionem Christi, quam reseruarit in pasceuen, id est decimi quinti diei sollemnis, sed referatur ad illud: *Christus pridie*, scilicet Pascha celebravit, prout lege celebrari debet & solet, & illud, eadem suam in pasceuen reseruans, sit quasi paræthesis & dicatur ad imitationem Ioannis Euangelistæ de pasceue sabbati.

Confit. quia si Chryf. existimaret Christum decima tertiâ immolasse Agnum Paschalem, non diceret homilia 85. citatâ, Principes Iudeorū preuaticatos fuisse, ac aliâ die Pascha comedis, nec diceret illos neglexisse eâ nocte comedere, si enim comedisset Pascha decima tertiâ die, quo tempore Iudei tractassent de eo periendo, non potuissent dici preuaticari in legem de comestione Agni Paschalis &c. cum nondum tempus aduenisset.

42.

Obiectio 5.
Anselm.

Resp.

Obijcies 5. Anselmum cap. 27. in Matth. sub finem dicentem Christum fuisse crucifixum die quo Agnus Paschalis immolabatur.

Resp. ex cap. 26. in illa verba, *primâ autem die azymorum*, satis constare Anselmum existimare Christum decimaquartâ lunâ comedis, Agnum Paschalem iuxta legem Moyfi, & decimaquintâ die fuisse crucifixum, vnde dico meritò posse dubitari num id, quod in obiectione ponitur, adiectum sit ab aliquo errori Græcorum fauente, cum repugnet dictis cap. 26. Certè Græci non possunt præsidium ex Anselmo querere, cum in opusculo de fermentato & azymo disertè illis aduersetur.

Anselmus disertè alibi illis aduersatur.

Obiectio 6.
Tertull.
Resp.

Obijcies 6. Tertull. lib. contra Iudæos cap. 10. in fine docentem adimpletum esse, vt primâ die azymorum Iudæi Christum interficerent.

Resp. per primam diem azymorum Tertull. vel intellexisse primam diem solemnem Paschalem, id est decimam quintam, vel velle Iudæos interfecisse primâ azymorum, id est decima quartâ lunâ, eò quod tunc tractarent de illo morti tradendo, quâ ratione etiam alij possunt intelligi. aliqui etiam qui citari solent, non tam agunt de immolatione reali Christi per mortem, quàm de typicâ, seu figuratiuâ per immolationem Agni Paschalis, qui decima quartâ lunâ solebat occidi.

Quidam agunt de typicâ Christi immolatione, non de reali.

Ex his omnibus habemus Christum comedis Agnum Paschalem decima quartâ lunâ & vesperam, quando omne fermentum abijci debebat, & proinde confecisse Eucharistiam in azymo, immò & Iudæos suum Pascha eodem die inchoasse.

ARTICVLVS V.

Virum vinum vitis sit propria materia huius Sacramenti?

Resp. Affir.
43.
Error Ebionitarum.

SCILICET respectu consecrationis calicis. Affirmat.

Notandum Ebionitas, teste Epiphanio hæresi 30. ante medium, pro consecratione calicis vt solitos aquâ purâ, in quo errore versati sunt etiam ij, quos August. lib. de hæresibus, hæresi 64. vocat

Aquarios, contra quos etiam videtur agere Cypr. epist. 63. seu lib. 2. epist. 3.

Sed conclusio D. Thom. est de fide, tradita in Concilio Florent. decreto de Sacramentis, vbi dicitur: *tertium est Eucharistia Sacramentum, cuius materia est panis triticus, & vinum de vite.* & in Lateranensi, & refertur cap. *firmiter* §. *una*, de summa Trinitate. insinuat etiam cap. cum *Marthæ* §. *quasi*. C. *firmis*, de celebratione missarum, estque communis Doctorum. Congruentia est quod per vinum vitis optimè significetur effectus huius Sacramenti, qui est spiritualis animæ læticia.

Ex hac doctrinâ varia inferuntur, 1. quod sit irrita consecratio attentata in solâ aquâ, ceruisia, scera, in liquore expresso ex moris, malogranatis, herbis, & similibus: quia nihil horum est vinum, vide D. Th. responsione ad 1.

2. Quod sit irrita attentata in aceto: quia verè non est vinum, vt responsione ad 2. neque repugnat Innoc. lib. 3. 4. de Sacramento altaris cap. 11. docens ex aceto posse hoc Sacramentum confici, quia, vt patet ex textu, per *acetum*, intelligit vinum acidum, seu acensens de quo paulò post.

3. Esse irritam in agresta seu omphacio, vt responsione ad 3.

4. Consecrationem non posse perfici in vuis, vt communiter Doctores cum D. Th. ad 3. nam quamuis vinum ex vuis maturis confici possit, ipse tamen non sunt vinum, neque prudenti iudicio censetur vinum, vel potus, sed sunt cibus etiam si pellicula detrahatur, vnde ne quidem eâ detractâ valide possunt consecrari. nam vinum est succus ex vuis maturis expressus.

E contrario verò ex omni vero vino valide fit consecratio calicis, siue vinum vnum ab alio specie distinguatur, siue non licet enim detur specifica differentia, vnumquodque est verum vinum, dummodo sit de vite, nec amplius requirit huius Sacramenti institutio.

Ex quo inferitur valide fieri consecrationem in vino acensente, vt D. Th. responsione ad 2. quia est verum vinum, quamuis tendens ad interitum, cente. prudenter tamen considerandum ex qualitatibus, num natura vini certò remaneat. si enim tanta esset alteratio, vt meritò posset dubitari num esset vinum, an verò esset acetum, graue esset peccatum illud consecrare, cum Sacramentum redderetur dubium, neque in hoc casu videtur necessitas excusare à sacrilegio. Vnde nec potest fieri consecratio in vino dubio, vt alij sacrum die festo vel Dominico audiât, vel vt alijs præbeatur communio, nam reuerentia huic Sacramento debita magis vrget, vt conficiatur in certa materia, quàm vt geat adimpletio præcepti ecclesiastici auditionis sacri, vel diuini communionis. neque enim hæc aliter obligant, quàm si sacrificium & Sacramentum perfici possit.

Graue etiam est peccatum consecrare vinum alijs liquoribus permixtum, vel etiam aromatibus, quamuis consecratio ex eo capite non redderetur dubia; tum quia est contra communem consuetudinem, quæ censetur grauer obligare, tum quia grauem continet indecentiam alia permiscere materia consecrabilis, immò existimo esse indecens consecrare vinum acensens, si aliud commode possit obtineri.

Infero 2. posse valide confici Sacramentum in musto, vt D. Th. ad 3. & communiter Doctores, videri potest can. cum omne, de consecratione, dist. 2. ratio est quod mustum sit verum vinum.

Aduerte

Aduerte tamen ex can. citato non licere extra necessitatem in multo consecrare, ut etiam tradit D. Th. & passim Theologi, quia vinum recenter ex viuis expressum est satis impurum, & in eo aliquae partes sunt non consecrabiles.

Notandum postquam vinum est ex viuis expressum, interdum iniici acinis relictis aquam. ex liquore inde confecto consecratio perfici nequit, quia non est verum vinum, nam, ut communiter fit, aqua praedominatur.

D V B I V M.

Vtrum vinum congelatum possit validè consecrari?

NEGAT Alanus lib. 1. de Eucharistia cap. 11. inclinatur Henríquez lib. 8. cap. 12. num. 3. & alij.

Affirmat Angelus verbo *Missae* num. 23. Sylu. verbo *Eucharistia* 2. quaest. 10. versu *Quintò si vinum*. Sotus dist. 9. quaest. 1. art. 5. in fine, Sa verbo *Missae* num. 3. & alij.

Notandum quæstionem non intelligi quando congelatio eò vique processit, ut vini natura corrumpatur, cum sit indubitatum consecrationem eo casu perfici non posse; sed intelligi remanente vini natura, quam posse interdum remanere constare, tum ex resolutione vini congelati; nam aliquo corpore humido vel calido adiacente ita interdum resoluitur, ut calor, sapor, odor, vinum planè indicent, tñ ex Romano Missali, ubi in defectibus Missae versus finem indicatur, si vinum consecratum congeletur, non esse aliud consecrandum; cum constituitur, ut admoto panno calido &c. liquefiat, quod aperte supponit vinum congelatum posse retinere naturam vini; cum enim ad consummationem sacrificij requiratur etiam sumptio sanguinis, in ea directione supponi debet sanguinem post congelationem remanere, & proinde remanere species vini, sub quibus remaneret natura vini, nisi per consecrationem esset destructa. ex quo aperte concluditur vinum congelatum posse vini naturam retinere.

Vnde patet 1. minùs solidè dixisse Alanum supra, si species vini congelentur post consecrationem, sub ijs desinere esse Christi sanguinem; cum ex Missali Romano contrarium deducatur. Adde non posse probabiliter asseri tantillo spatio, quod inter consecrationem, & communionem interiacet, vinum ita congelari, ut species pereant; quamdiu autem species vini remanent, tamdiu sub iisdem remanet Christi sanguis per consecrationem positus.

Patet 2. eundem minùs solidè docere esse temerarium adhibere vinum in calice ex gelu liquefactum, cum enim constet illud posse naturam vini retinere, & posse redire ad statum naturalem, & potabilem per liquefactionem, potest absque omni temeritate & scrupulo adhiberi pro consecratione. Confir. si ante consecrationem congeletur in calice, fomento liquefit, & consecratur; igitur etiam aliud liquefactum potest consecrari. hoc præmissis.

Resp. verius esse vinum congelatum validè consecrari.

Probat. Concil. Florent. nihil aliud requirit pro materia necessarià huius Sacramenti, quam vinum de vite, quale est vinum congelatum.

Confir. si congelatio superueniat consecrationi, Christi sanguis remanet sub speciebus, ergo si precedat, potest sub iisdem poniscum non appareat ratio, propter quam possit remanere sub speciebus sensibilibus & sub iisdem poni nequeat.

Dices potest aliquid remanere sub eo statu sub quo non potest primò poni, igitur ex eo quod sanguis Christi possit remanere sub speciebus vini congelati, non sequitur quod poni possit sub iisdem per consecrationem.

Resp. quamvis antecedens sit verum, nisi tamen ratio diversitatis detur, validum duci argumentum; res aliqua potest sub tali, vel tali statu remanere, ergo & primò poni, praesertim res quæ ab alterius institutione dependet, in qua non cernimus rationem, propter quam instituens voluerit rem sub certo statu sensibili posse consecrari, sub quo poni nequeat.

Obijcies contra conclusionem 1. Christus ponitur in hoc Sacramento per modum cibi & potus, ergo nequit poni sub vino congelato, cum illud non possit dici potus.

Resp. neg. consequentiam, nam vinum congelatum est verè potus, quamvis non habeat statum, quo sit proximè potabile, quem statum dicimus non posse ostendi esse necessarium ad valorem consecrationis, vel ex naturà huius Sacramenti, vel ex sensu Ecclesiae, cum potius ex sensu Ecclesiae contrarium deducatur, utpote quæ vinum de vite docet esse materiam huius Sacramenti, quam rationem verè, & propriè participat vinum congelatum.

Confir. responsio simul & conclusio, status quo vinum dicitur proximè potabile, solum requiritur pro usu vini, non verò pro ipsa vini naturà, ergo non requiritur ad valorem consecrationis; cum ea conditio non requiratur ad substantiam Sacramenti ex parte materiae, sed ad Sacramenti usum, & quod quando sumitur per modum potus, reficiet liquefactum calore oris.

Dices hinc sequitur posse vnam consecrari, quod est falsum, & contra supra dicta.

Resp. neg. sequelam, quia vna non potest dici potus, ut supra diximus.

Obijcies 2. ut aqua sit legitima materia baptismi, certus status requiritur, nec potest baptismus in glacie validè conferri.

Resp. discrimen esse inter hoc Sacramentum & baptismum, quod materia proxima baptismi sit ablutio, vnde in materia remotà, scilicet aqua, requiritur is status, per quem ablutioni sit idonea, quod non convenit glaciei: ad rationem verò huius Sacramenti non pertinet sumptio, sed quod sanguis Christi ponatur sub specie vini: non est ergo cur ad eius substantiam ex parte materiae requiramus statum, qui ad sumptionem est necessarius, sed videtur abunde sufficere, is qui sufficit, ut species vini inueniantur, sub quibus Christi sanguis latere possit; qui status reperitur in vino congelato.

Aduerte tamen 1. non posse sine graui peccato vinum congelatum consecrari, tum quia prior sententia non est planè probabilis, & merito censeri potest materia dubia, ut docent varij, quam non licet in hoc Sacramento sumere propter aliqualem necessitatem, quæ possit videri excusare; tum quod sit contra consuetum modum procedendi Ecclesiae in re graui. ubi obiter

Aduerte 2. in hoc & simili casu, in quo meritò

K k

dubitat

49.

Obiectio 1.

Resp.

Vinum congelatum est verè potus, licet non sit proximè potabile.

Obiectio 2.

Resp.

Nequit consecrari i. congelatum i. ne graui peccato.

dubitatur de aptitudine materiae, si fiat consecratio, species cum reuerentia sumendas esse.

ARTICVLVS VI.

Virum aqua sit vino permiscenda?

50.

Florent.
Trident.Can. In Sa-
cramentorum.Ambros.
Damas.Cōgruentia
cur aqua
vino ad-
miscetur.

AFFIRMAT, traditur à Concil. Florent. decreto de Sacramentis, Trid. sess. 22. c. 7. Alexandro 1. epist. ad omnes Orthodoxos, refertur can. In Sacramentorum, de consecratione, dist. 2. vbi plures alij canones videri possunt. Idem traditur in liturgia Diui Iacobi, vbi dicitur: *Christum accepisse calicem, permiscuisse ex aqua & vino*, vt videre est tomo 6. bibliothecæ sacrae in liturgia S. Marci, S. Basilij. Idem tradunt Patres Ambros. lib. 5. de Sacramentis cap. 1. Damascenus lib. 4. de fide, cap. 14.

Varia huius rei congruentia assignantur à Flor. & Trid. suprà, D. Th. hinc, & alijs.

Prima est quod Christus credatur instituisse hoc Sacramentum in vino aqua mixto, vt patet ex liturgijs sanctorum Iacobi, & Basilij, ex epist. Alexandri 1. & Flor.

Secunda est quod apte conueniat representationi passionis Christi, in qua sanguis, & aqua ex eius latere fluxerunt.

Tertia, quod hæc mixtio optimè significet vnionem fidelium cum Christo capite, quæ vno tribuitur huic Sacramento, tanquam peculiaris eius effectus: nam populus per aquam representatur, in vino verò Christi sanguis ostenditur.

Ex quibus, & multis alijs Concilijs & Patribus patet Christum pro consecratione calicis vsum vino aqua mixto, nec audiendos eos, qui vel id negant, vel de eo dubitant.

ARTICVLVS VII.

Virum mixtio aqua sit de necessitate huius Sacramenti?

51.

Aqua non
est de ne-
cessitate
Sacramenti.
Prob. ex
Flor.
Trid.

CVM aqua ante consecrationem vino permisceatur, merito D. Thom. præsentis art. querit num ea permixtio ita sit necessaria, vt sine illa consecratio validè perfici non possit: ita enim sensibile Armacanum referunt varij authores.

Sed conclusio D. Thom. est negatiua, quæ est communis Scholasticorum, & certa.

Probatur, ex Trident. sess. 22. cap. 7. indicante eam mixtionem solum esse præcepti ecclesiastici. ex Florent. decreto de Sacramentis, quod postquam dixisset vinum de vite esse materiam (scilicet consecrationis calicis) addit: *cui ante consecrationem aqua modicissima adhiberi debet*, quâ loquendi diuersitate satis insinuat mixtionem aquæ non esse de necessitate Sacramenti.

Confir. ex eo quod monens Armenos, vt reliquo orbi sese conforment in aquæ mixtione, nunquam insinuat aliter nihil effici. 3. in defectibus Missæ §. 7. De defectibus vini, docetur quod si post vini consecrationem aduertatur aquam non fuisse admixtam, ea non sit admiscenda, quia mixtio non est necessaria necessitate Sacramenti; & §. 2. dicitur confici Sacramentum, quamuis aqua non fuerit mixta.

Nec obstat quod multi Patres expressè doceant Christum consecrasse in vino aqua mixto; quia eo non obstante Ecclesia nos docet ipsâ praxi huiusmodi mixtionem non esse necessariam necessitate Sacramenti, nec vt talem à Christo adhibitam, & ex Christi facto non sumitur sufficiens argumentum ad ostendendum aliquid esse necessarium necessitate Sacramenti, nisi accedat autoritas Ecclesiæ declarantis id assumptum, tanquam necessarium; quod hic non cernitur, sed potius contrarium; quemadmodum, ex eo quod Christus consecravit in azymo, non potest aptè concludi, quod panis fermentatus non sit consecrabilis.

Obijciunt Cyprian. qui epist. 63. ad Cæciliam siue lib. 2. epist. 3. censet non posse solum vinum offerri, & si solum offeratur, nihil effici. Aliqui conantur eum explicare quod solum velit non posse offerri sine peccato; sed si discursus illius perpendatur, facile aduertitur eum existimasse hanc mixtionem esse necessariam ad valorem Sacramenti, ita enim censet nihil effici si offeratur solum vinum, quemadmodum nihil efficitur si offeratur sola aqua, & quemadmodum nihil efficeret qui tentaret farinam consecrare.

Dico ergo, saluâ reuerentiâ, quæ tanto Patri debetur, eius sententiam esse improbabilem, vt ex dictis patet.

DV BIVM

Virum mixtio aqua sit saltem de necessitate præcepti, & cuius?

QUOD prius, nostri temporis hæretici, vt refert Bell. lib. 4. de Eucharistia cap. 10. censent mixtionem aquæ cum vino pro consecratione calicis esse indifferentem.

Verum ex Flor. Trid. Alexandro 1. in superioribus citatis, constat eam non esse liberam. vide can. In Sacramentorum, de consecratione dist. 2. vbi dicitur: *non enim debet (vt à Patribus accepimus, & ipsa ratio docet) in calice Domini aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum; & can. cum omne, eadem dist. dicitur: calix Dominicus iuxta canonum præcepta vino, & aqua permixtus debet offerri, & cap. litteras, de celebratione Missarum, iubetur grauius puniri sacerdos qui inter cætera sine aqua celebrauerat.*

Ex quo patet hanc aquæ mixtionem non posse voluntariè, vel etiam ex negligentia omitti sine graui peccato; cum sensu communi Ecclesiæ hæc cæremonia sit gravis, habens magnam significationem mysticam.

Controuersia est quale sit hoc præceptum, diuinum, an ecclesiasticum?

Alensis 4. parte summae, quæst. 32. membro 6. Castro verbo Eucharistia, hæresi 7. Henriquez lib. 3. cap. 12. num. 4. & alij censent esse diuinum.

Scotus verò dist. 11. quæst. 6. §. ad secundam questionem, Sotus dist. 9. quæst. 1. art. 6. §. colligitur ergo, & plures alij, existimant esse humanum.

Quorum sententia est probabilior. 1. quia est magis conformis Concil. Trid. sess. 2. cap. 7. dicitur moneri deinde sancta Synodus præceptum esse ab Ecclesiâ sacerdotibus, vt aqua vino in calice offerendo miscerent. quamuis enim nihil veter id quod à Deo iubetur, etiam præcipi ab Ecclesiâ, modus tamen loquendi Concilij innuit præceptum esse à sola Ecclesiâ si enim

Ex Christi
facto non
necessitate
colligitur
aliquid ne-
cessarium
Sacramenti.

Ostendit
Cyprian.

Resp.

52.

Hæretici
cum alijs

Mixtio
est libera.

Can. In Sa-
cramentorum.

Can. cum
omne.

Clitteras.

Nequit
omni sine
gram peccato.

53.

Quid
esse
præceptum
diuinum.

Alens.
Castro.

Henr.
Alij esse
humanum.

Sotus.
Scotus.

Decretum
esse humanum.
Trid.

si enim agnosceret diuinum, non debuisset prætermittere, cum id ad redarguendos hereticos multum iuuisset.

Confer. Concil. post verba citata dicitur: *quod Dominum ita fecisse credatur*; quibus verbis indicat inter cetera motiua præcepti ecclesiastici esse Christi factum, scilicet citra præceptum, quod ipsum indicatur in Florent. 2. quia est magis conformis canonis, *cum omnes* qui est Iulij Papæ, ubi dicitur aquam debere permisceri in calice iuxta canonum præcepta, quibus verbis solum præceptum ecclesiasticum insinuat.

Sed quaeritur à quo sit institutum hoc præceptum?

Aliqui existimant ab Alexandro 1. epist. citatâ; verum ipsemet Alexander non obscure insinuat hoc præceptum esse antiquius, cum dicat: *non enim debet, ut à Patribus accepimus &c.* quibus verbis ostendit se non præcipere rem antea liberam, sed docere quid ex anteriori aliquo præcepto fieri necesse.

Verius ergo est hoc præceptum ab Apostolis profuisse, quod indicat Florent. asserens Romanam Ecclesiam à beatissimis Apostolis, Petro & Paulo edoctam, & reliquas Ecclesias tam Græcas quam Latinas ab initio nascentis Ecclesiæ id seruasse, scilicet ex obligatione, nam inde deducit Armenos non debere hac in parte à reliquo orbe discrepare: Apostoli ergo ad imitationem facti Christi Domini iusserunt in calice consecrando aquam vino permisceri.

Ex quo inferitur Ecclesiæ posse hanc cæremoniam abrogare; nullo tamen modo; prætextu cuiuscumque necessitatis licet priuato sacrificium offerre sine aquâ.

Aduerte 1. aquam vino admiscendam debere esse naturalem, quia nomine aquæ solitariè sumpto ea solet designari, & ita interpretatur vniuersalis consuetudo; vnde vt D. Th. responsione ad 3. qui aquam rosaceam apponeret in calice, peccaret, & quidem grauiter.

Aduerte 2. hanc mixtionem non debere fieri in dolio, aliove poculo profano, sed in calice, ita enim intelligit consuetudo Ecclesiæ, & can. *cum omnes*, citatus, declarat. Congruentia est quod hæc mixtio fiat per modum cæremoniæ sacræ, & sacram habeat significationem, quod non ita conuenit mixtioni factæ extra calicem.

Quoad tempus, seruanda cuique propriæ Ecclesiæ consuetudo: quibusdam locis miscetur sub initium Missæ, alijs post Euangelium post oblationem panis; infundi etiam debet post vinum, & quidem à sacerdote aut diacono vel subdiacono iuxta receptum Ecclesiæ morem; nam in Missis priuatis solet, & debet infundi à sacerdote, solummodo vero solet interdum infundi à diacono vel subdiacono, præmissa benedictione datâ à sacerdote.

Contra id quod dicitur mixtionem esse præcepti ecclesiastici Obijciunt: cap. 24. Conc. Charthag. 3. ubi dicitur: *In Sacramentis corporis, & sanguinis Domini nihil aliud offeratur, quam ipse Dominus tradidit, hoc est panis, & vinum aquæ mixtum*; quod repetitur in synodo Trullana can. 32. ubi dicitur à beato Chrysostomo traditum, vt aqua vino miscetur, quando sacrificium peragi oportet, & additur: *hic ordo diuinus traditus seruatur.*

Resp. omnia quorundam solutione, Concilium Carthaginense & alia ita loqui, non quod velint Christum præcipisse aquæ cum vino permixtio-

nem, sed quod suo exemplo citra præceptum tradiderit.

Obijciunt 2. Cypr. qui epist. 63. censet hanc mixtionem esse præcepti diuini.

Resp. concedendo, sed dico probabiliorem esse opinionem quæ ex Flor. & Trident. & alijs colligitur; præsertim, cum Cypranus id videatur trahere ex ea persuasionem, quâ videtur existimare aquæ mixtionem esse necessariam necessitate Sacramenti.

ARTICVLVS VIII.

Utrum aqua debeat in magna quantitate apponi?

NEGAT. Notandum in Concil. Triburiensi cap. 19. tradi, vt in calice Domini duæ partes sint vini, tertia verò aquæ, sed Concilium hoc Prouinciale eâ in parte minus probatur, nam iuxta Florent. *modicissima aqua adhiberi debet*, & si quidem tanta copia adhibeatur, vt vino præualeat, vel illud equeat quoad vim, graue peccatum committitur, cum id obstat valori Sacramenti. si enim præualeat, ita vinum corrumpitur, vt eius substantia non remaneat; si æquet, poculum non potest dici vinum, atque adeo Sacramentum redditur irritum, idem dicendum si misceatur eâ copiam, vt merito possit dubitari, num substantia vini remaneat, vel poculum possit absolute dici vinum, quia tunc Sacramentum redditur dubium. videri potest c. *pernicius*, de celebratione Missarum, modicum igitur aquæ est admiscendum, vt sit extra omne dubium vinum præualere & quantitate & virtute, & quo vinum est debilius, eò minus aquæ debet admisceri.

D V B I V M

Utrum si aqua ante consecrationem non fuerit in vinum conuersa, conuertatur per consecrationem in sanguinem?

OMISSIS duabus opinionibus quas commemorat Innoc. 3. cap. *cum Marthæ*, de celebratione Missarum §. *quasi missi*, quarum vna asserbat per consecrationem calicis vinum quidem conuertere in sanguinem, aquam verò in phlegma: altera verò asserbat aquam retinere speciem & substantiam propriam.

Dux de præsentibus questione sunt Theologorum sententia.

Prior negat posse immediate conuertere in sanguinem, sed asserit verti solum mediâ, si nimirum vini actiuitate in illud mutetur; ita sentiunt communis antiqui Scholastici. Alensis 4. parte summæ quaest. 32. membro 3. art. 2. Secus dist. 11. quaest. 6. §. *ad secundam questionem*; Richard. eadem dist. art. 3. quaest. 3. Palud. quaest. 1. art. 6. conclus. 5. Gab. in can. Missæ lectione 35. littera O. Sotus dist. 9. quaest. 1. art. 6. §. *ut verò*, & plures recentiores, quorum aliqui existimant esse certissimâ alij ita loquuntur, vt quodammodo indicent erroneum esse aliud sentire, nam quidâ recentior, postquam huius sententiæ argumenta in oratione aulæ doctoralis proposuisset, ita cõcludit: *nunc igitur indicare, si libet: aliud certe indicare non potestis, quam quod credidit, & custodit semper sacra Romana Ecclesia nō aliter aquam in sanguinem transsubstantari*

Obiectio 2. Cypranus. Resp.

Resp. neg. 56. Conc. Triburi. minus probatur.

Cap. Cum Marthæ.

Dux in proposito sententia. Prior negat.

Alens. Scot. Rich. Palud. Gabr. Sotus.

posse, quam si prius fuerit in vinum conuersa, sed hæc videntur minus considerate dicta, cum ex cap. cum *Matthea* citato constet sententiam quam amplectitur Innocent. 3. solum vt probabilior ab illo iudicari; similiter Romana Ecclesia semper quidem credidit, & custodiuit quod aqua sola non consecratur, nunquam verò proposuit credendum aquam vino mixtam non transire in Christi sanguinem, si forte ante consecrationem non fuerit in vinum conuersa, neque ex praxi eiusdem id habetur tãquam indubitatum, vt aliquo modo ex dictis constare poterit.

Posterior
asserit.

Posterior sententia asserit aquam cum vino per consecrationem conuerti in sanguinem Christi, licet forte non fuerit prius in vinum conuersa, ita senserunt ante annos quadringentos multi antiqui Scholastici, quorum fit mentio in epistola cuiusdam Gaufridi apud Baronium, tom. 12. ad annum 1188. versus finem; cum enim in illa epistola variæ, pugnantisque inter se de præsentia materiæ referantur sententiæ, quarum vna asserit aquam mutari in sanguinem, nullamque dubium esse possit, quin aqua vino mixta & per vini actiuitatem in illud mutata per consecrationem conuertatur in sanguinem, nullo modo potuit controuersi de aqua prius in vinum conuersa sed controuersia necessariò in eo fuit posita, num aqua possit conuerti in sanguinem per consecrationem, si prius non fuerit in vinum conuersa; atque adeo pars affirmatiua necessariò ita est accipienda, ex quo apparet immeritò aliquos censere hanc sententiam nostro tempore esse excogitatam, & nouam, quod potest confirmari ex eo quod Hugo de sancto Victore quæst. 93. in primam ad Cor. propositâ quæstione, an aqua cum vino mutetur in sanguinem, scilicet non prius mutata in vinum? respondet, dicenti quidam quod mutatur; nobis autem videtur quod non mutatur, ex quo patet etiam tempore Hugonis à Sancto Victore diuersas de præsentia quæstione fuisse sententias, & aliquos in partem affirmantem declinasse, non debet ergo iudicari nuper excogitata; quamuis aliqui recentiores eam accuratius, & fusiùs tradiderint; quam tenet Alanus lib. 1. de Eucharistia cap. 13. qui in hoc excedit, quod dicat id certâ fide tenendum esse. Toletus lib. 2. summa cap. 251 §. 1. *mixta fuit vinum*; Alexander. Resantius disp. 2. circa vltimos art. huius quæst. in fine, & plurimi tum in Hispania, tum in Italia docuerunt, & Romæ publicè defenderunt; quam ob causam alia non potest meritiò dici semper credita, & custodita in Ecclesia, cum careat omni probabilitate proponendam sententiam in conspectu ipsius summi Pontificis, & sanctæ Inquisitionis, iudicio & sensui ipsius Ecclesiæ repugnantem; nec etiam est vllò modo verisimile Baronium loco citato eandem propugnaturum fuisse, si præcedens esset tam certa & indubitata quam asseritur à quibusdam contrariæ sententiæ, eandem tanquam probabilem docuit Lessius Louanij sub annum 1589. & ego ibidem anno 1605. quam postmodum fusè & doctè edidit Conink Collega meus.

Nō est nostro
tēpore
excogitata.

Hugo de S.
Vict.

Tenet
Alanus.
Tolet.
Resant.

Est publice
Romæ de-
fensa.

Lessius.

Conink.

Notandum quidquid sit de ea quæstione, nusi aqua possit in vinum conuerti virtute ipsius vini, iudicio tamen peritissimorum Medicorum eam, vt pote naturæ tenacissimæ, difficulter in aliud corpus transmutari, ita vt non possit meritiò dubitari quin possit permisceri vino etiam in minori quantitate, & nihilominus aliquamdiu saltem suam speciem, & naturam retinere.

Resp. & dico videri probabilius aquam mixtam vino conuertendam in sanguinem per consecrationem, si forte prius non fuerit in vinum conuersa.

Probat. 1. ex modis loquendi Patrum; vari enim ita loquuntur de conuersione aquæ permixte vino in calice, vt nifi quis priori sententia sit præoccupatus, planè sit iudicaturus eos censere aquam in Christi sanguinem conuerti, quamuis forte ante consecrationem non fuerit conuersa in vinum. Iustinus martyr apologia 2. pro Christianis in fine: de poculo aquæ, & calice temperato, in quo quod nos dicunt dicitur, dant tuncque eorum qui ad sunt percipiendum panem, vinum & aquam, quæ cum gratia cum actum consecrata sunt, & de istis, quibus multum accepta pocula (quod supra dixerat esse aqua & vino temperatum) Hic est sanguis meus, diuise factus. Ambr. lib. 4. de Sacramentis cap. 4. ergo dicitur, quod ex pane corpus fiat Christi, & quidam videntur aqua in calicem mutari, sed sit sanguis consecratione verbi celestis. & cap. 5. ante verba Christi calix est vinum & aqua plenus, ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur. Damascenus lib. 4. de fide cap. 14. similiter & accipiens calicem ex vine & aqua tradidit illis dicens: bibite ex hoc omnes, hic mens est sanguis Christi, & infra: quia nos hominibus est panem manducare & vinum & aquam bibere, conuenit his ipsis suam divinitatem, & seget hæc suum corpus & sanguinem, & post pauca: panis vinumque, & aqua per invocationem, & aduentum Spiritus S. supernaturaliter transmutantur in corpus, & sanguinem Christi. Paschasius relatus à Gaufrido epist. citata, lib. de corpore & sanguine Domini cap. 11. propterea non incommenienter etiam ob hoc ibidem aqua consecratur, non quod aqua permaneat, sed vertitur in sanguinem. Hildebertus ibidem relatus: aquam sanguinem vertitur & c. Algerus: sed licet in mensa Domini tria constituantur, sunt tamen duo per quæ sacrificatur, & aqua mixta prius vino, sed quando sacrificatur non nisi sanguis erit, quo animam salutem vel vt habetur lib. 1. de Sacramentis corporis & sanguinis Domini cap. 16. cum enim vinum pro Christo, aqua sacrificetur pro populo, & utrumque unus sanguis fiat.

Ex his & similibus Patrum locutionibus, si attentè considerentur, non datur aliud intelligi quam eos existimare aquam conuerti in sanguinem, si forte non fuerit prius in vinum conuersa. Primò, quia eodem planè modo loquuntur de mutatione aquæ in sanguinem, quo de mutatione vini, immò quo de mutatione panis in corpus Christi. 2. quia ne verbo quidem leuissimè indicant aquam prius debere mutari in vinum, quam possit mutari in Christi sanguinem. 3. quia non potest nisi contortè explicari, quod dicit Ambr. cap. 5. citato: ante verba Christi, calix est vinum & aqua plenus; ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis Christi efficitur: quibus verbis satis declarat quod etiam si aqua reperitur in calice vsque ad ipsius sanguinis positionem, tamen per consecrationem simul cum vino vertatur in Christi sanguinem, denique huiusmodi locutionibus voluit docere totum propositum in calice conuerti in Christi sanguinem.

Ex quibus refellitur responsio adferri solita, quod scilicet Patres non dicant aquam immediate conuerti in sanguinem, & proinde eorum dicta possent explicari de conuersione mediata, hoc sensu: aqua quæ in calice mifcetur, conuertitur in vinum, & mediante vino in sanguinem, id minus solidè dici apparet, cum Patres nunquā huius conuer-

88.
Assumati-
onem defen-
dit: Auson.

Prob. 1.

Iustin.

Ambr.

Damasc.

Paschasius.

Hildebert.

Algerus.

Conink.

Responsio
quædam
reijciat.

conuer-

conuersionis in vinum meminerint, quam si iudicasset necessariam non debuissent praetermittere, ne alioquin erroris occasione praerent, quia, ut dixi, si modus loquendi illorum attendatur plane ingenerat hunc sensum, quod aqua cum vino ex aquo mutetur in sanguinem per consecrationem, unde ex illorum dictis non minus potest colligi immediata conuersio aquae in sanguinem, quam conuersio vini.

Confir. neque ex his, neque ex alijs Patribus inquam ostendi poterit quod requirant conuersionem aquae in vinum, ut illa mutetur in Christi sanguinem, ergo non est quoddam locutionem, quae plano & obvio sensu sonat immediatam conuersionem aquae in sanguinem, explicemus de mediatâ, & proinde deducimus, si spectemus locutiones Patrum, verisimilius videri aquam vino mixtam per consecrationem immediatè conuerti in Christi sanguinem, licet fortè non fuerit prius in vinum mutata.

Dices. Patres solum in genere locutos, quorum proinde locutiones possint verificari per conuersionem mediatam: supponunt enim vinum agere, id quod solet, id est, aquam alterare, & alterando in suam naturam conuertere, quod si non semper fiat, vel propter maiorem aquae quantitatem, vel ob vini debilitatem, id esse praeter intentionem & curam Scriptoris.

Confir. solemus dicere: panis quem edimus & vinum quod bibimus & cetera quae sumimus alimenta conuertuntur in nostram substantiam, quam tamen transmutationem constat solum esse mediatam, ergo potest commodè dici aquam conuerti in Christi sanguinem, quamuis solum mediatè conuertatur.

2. Quamuis verba indicarent immediatam conuersionem, necessariò tamen de mediatâ essent explicanda, cum subiecta materia id requiratur, nam ex Concilijs & Patribus constat materiam huius Sacramenti esse vinum.

Confir. ex ipsomet Damasceno cap. citato ante medium dicente: *corpus enim secundum veritatem communem est diuinitati, quod ex sancta virgine corpus est, non quod ipsam corpus assumptum ex caelo descendit, sed quod ipse panis & vinum transmutatur in corpus & sanguinem Dei. & infra: non est figura panis, & vinum, corporis & sanguinis &c.*

Ad primum resp. neg. antecedens, & dico Patres non supponere quod illis tribuitur, cum loquantur vniuersalissimè & ijs circumstantijs quibus prudenti iudicio non possit supponi aqua in vinum conuersa, ut patet ex Ambr. nec enim Patres prudenter debuerunt supponere aut potuerunt aquam in vinum tam facile conuerti quam asseritur à quibusdam, praesertim cum priscis illis temporibus plusculum aquae misceri solet, saltem non tam diligenter cauere, sicut nunc, ut modicissima aqua vino adhiberetur, ut potest colligi ex cap. *periculis*, citato, & clarè patet ex Concilio Triburiensi cap. 19.

Ad confirmationem respondeo nos ita quidem solere loqui, sed non solere dicere alimentum & sanguis conuertuntur in substantiam aliti seu nostram, quia scilicet illa loquendi forma solet designari aequè immediata conuersio vtriusque, seu quod vinum non conuertatur in tertium mediante alio, cui coniungitur, cum ergo Patres citati coniungant vinum & aquam, & eodem modo de vtriusque loquantur, non possunt commodè explicari, quod velint aquam conuerti in sanguinem me-

diante vino: nam quamuis haec locutio, vinum, & aqua conuertuntur in sanguinem Christi, si praecise sumatur non cogat asserere aquam immediatè conuerti in Christi sanguinem, cogit tamen, ut asseramus non conuerti mediante vino, nisi velimus Patres fuisse valde improprie locutos, (ad quod asserendum nihil vrget) & proinde cum aqua non possit conuerti in Christi sanguinem mediante alio quam vino, bene deducitur ex huiusmodi locutionibus Patres sentire aquam immediatè conuerti in sanguinem.

Ad secundum Respondeo negando subiectam materiam requirere, ut locutiones Patrum de mediatâ conuersione aquae in sanguinem accipiantur, cum neque ex illo Concilio, neque ex vilius summi Pontificis decreto, neque ex ipsius Ecclesiae sensu habeamus aquam vino mixtam non posse immediatè mutari in Christi sanguinem, & licet Scholastici ex quibusdam ratiocinationibus id colligerent (quod in sequentibus examinabitur) non sufficeret, ut diceretur id ex aliquo principio theologico debere necessariò asseri, & proinde neque sufficeret, ut assereretur Patrum dicta in hunc sensum necessariò esse accipienda.

Ex quo sequitur quod Patrum sententiae absque vllâ notâ possint sumi in eo sensu, quem praeseferunt, & debeant, nisi contortè accipiantur, ex quo vltius deducimus esse conformius Patribus (quod in hac probatione intendimus) aquam vino mixtam aequè immediatè mutari posse in sanguinem, atque vinum.

Nec obstat, quod vinum dicatur esse materia huius Sacramenti, i. quia plerique, qui ita loquuntur, solum intendunt contra Aquarios docere vinum necessariò in sacrificio offerendum, non verò solam aquam, ut Cyprianus epist. 63. ad Ceciliam, Chrysost. homilia 83. in Matth. & alij, de praesenti verò quaestione nihil omnino tractant.

2. Alij tradunt contra haereticos vinum conuerti in Christi sanguinem, sub singulis eius partibus etiam separatis remanere Christi sanguinè, ut Trident. sess. 13. quod nullo modo intendit quidquam de praesenti quaestione determinare, de qua, saluâ fide licet in vtramque partem opinari, & cum non soleant Concilia quaestionibus inter Scholasticos controuersis se immiscere, sed quando agitur de dogmatibus, soleant contra haereticos doctrinam tradere, ex praedicto Concilio non potest contra nostram sententiam sumi argumentum, cum nihil iuuat ad haereticos refutandos, vtrum aqua mutetur in sanguinem Christi per consecrationem, an non.

Dices internum in Concilijs damnari aliquas Catholicorum sententias.

Resp. ita esse, interdum quidem, quia maximam habent affinitatem cum sententijs haereticorum, ita ut his damnatis illae possint agere defendi, & proinde ex consequenti censentur damnari: interdum verò in seipsis damnari, ad quem posteriorem modum requiritur, ut damnentur in suis terminis, vel aequipollentibus, quod indirectè de praesenti quaestione nullo modo dici potest, ex quo sequitur Concilia asserentia vinum esse materiam huius Sacramenti, sanguinem Christi sub speciebus vini existeri post consecrationem, substantiam vini post illam non remanere, nullo modo aduersari nostrae positioni, & non sequi: nunquam illius mentionem faciunt, ergo tacitè censent aquam non conuerti in Christi sanguinem, quia, ut dixi, non solent sese his opinabilibus im-

Nihil vrget dicere PP. improprie locutos.

Resp. ad secundam.

60.

PP. qui dicunt vinum esse materiam, agunt contra Aquarios. Cyprian. Chrysost.

Trid. nullo modo intendit tractare praesentem quaest.

Interdum in Concilijs damnantur indirectè, vel sententia quaedam Catholico-rum.

miscere, & ex affirmatione alicuius, quod est de fide, non sufficienter concluditur negatio alterius plantæ disparati.

Quidam per vinum intelligunt mixtum ex more Ecclesie.

61.

Prob. 2. conclusio.

3. Aliqui agentes de vino intelligunt vinum permixtum, eo scilicet modo, quo in Ecclesia solet offerri & consecrari in sacrificio: si enim in illo mixto vinum prædominetur (quod ad validam totius consecrationem requiritur) vocatur & communi vñ censetur vinum, & de hoc vino intelligitur Damascenus in confirmatione citatus, ut patet ex locis à nobis relatis. nam verba in confirmatione allata recitat. post sententiam, quam secundo loco ex eo retulimus.

Probatur 2. propositio ex factò Christi; si enim consideremus circumstantias, quibus hoc Sacramentum conficitur, facile in eam veniemus sententiam, ut asseramus eum consecrasse aquam vino mixtam, antequam in vinum converteretur.

Forma consecrationis calicis denotat contentum esse Christi sanguinem.

Suppono autem Christum totum id consecrasse, quod erat in calice positum, & quod in eo inueniebatur ante consecrationem, cum forma id indicet, quæ denotat contentum in calice esse Christi sanguinem; nec vlla probabili ratione possumus asserere Christum noluisse proferre verba super totam materiam in calice inuentam, quamvis Vasquez disp. 178. cap. 3. responsione ad 2. contrarium insinuet.

Hoc supposito probatur assumptum, constat ex Patribus & Concilijs Christum ante calicis consecrationem aquam vino miscuisse; constat etiam ex liturgia Divi Iacobi & Marci illam mixturem non diu præcessisse consecrationem; item ex Iustino & alijs videtur patere aquam admixtam fuisse in aliquâ quantitate; cum Iustinus vocet poculum aquâ, & vino temperatum, quod vsitato modo loquendi minus commodè diceretur, si minimum aquæ admixtum fuisset; neque enim scyphus dicitur aquâ temperatus, si vna gutta infundatur, sed si in aliquâ quantitate; Damascenus etiam dicit: accipiens calicem ex vino & aqua &c. item: quia mos hominibus est panem manducare, & vinum, & aquam bilere, coniungit his ipsis suam divinitatem. quibus verbis satis denotat se existimare Christum aquam miscuisse in aliquâ quantitate: sed, ut constat ex medicis, aqua non potest tam citò in vinum converteri; nec est quòd asseramus hanc conversionem factam per miraculum, cuius nullum appareat vestigium; igitur aqua vsque ad consecrationem permansit in suâ naturâ, & per consecrationem in Christi sanguinem est conversa.

Damasc.

62.

Prob. 3.

Probatur 3. ex his quæ præscribit Ecclesia, non leuiter indicat aquam converteri in sanguinem, licet non fuerit prius in vinum conversa, quod ostenditur: nullus potest de industriâ materiæ consecrabilis apponere materiam non consecrabilem; ergo Ecclesia non potest statuere ut vino apponatur aqua in eâ circumstantiâ, quâ moraliter non convertatur in vinum, si remanens in sua specie mixta vino non sit consecrabilis: Ecclesia autem statuit, ut aqua vino apponatur eâ circumstantiâ, quâ moraliter certum est, vel saltem prudenter præsumi potest non convertendam in vinum, sed in suâ specie remanentem mixtam vino esse consecrabilem.

Minor probatur. in Romano Missali, ubi agitur de defectibus vini, præscribitur, ut si post panis consecrationem aduertatur in calice non esse aquam,

apponatur, & calix consecratur: quo casu prudenter debet præsumi aquam in vinum non converti ante consecrationem, cum ea difficulter in aliud mutetur.

Confir. in pagis sæpe vinum est debile, nec ita magnâ quantitate apponitur, ut facile possit resistentiam aquæ superare, eamque in suam naturam transmutare.

Consequentia verò prima argumenti probatur: priuatus admiscens materiam non consecrabilem consecrabilis idcirco grauitur peccat, quia forma designat totum quod est in calice conuertere in Christi sanguinem, atque adeo est graue sacrilegium aliquid de industriâ apponere, quod in sanguinem verti nequeat: hæc autem ratio vim habet etiam respectu Ecclesiæ statuentis, ut materiæ consecrabilis adiungatur non consecrabilis, & proinde Ecclesia id non potest statuere; nam sua constitutione moraliter præberet occasionem sacrilegij.

Confir. materia debet poni in calice ex intentione, ut consecratur, & in Christi sanguinem conuertatur, alioquin minister grauitur peccat restringens suam intentionem ad partem eius quod est in calice; ergo non potest de industriâ apponere in calice materiam non consecrabilem, & proinde si aqua remanens in suâ naturâ, & specie non sit consecrabilis, non potest apponi ijs circumstantijs, quibus prudenter præsumi debet non convertenda in vinum. Ad hæc aliqua respondet Vasquez suprà ad 1. sed non videtur vim argumenti elidere, ut legenti patere potest.

Dices 1. sacerdotem solum intendere in confuso consecrare id, quod est consecrabile.

Resp. id non tollere rationem sacrilegij; sicut enim qui de industria apponeret ceruissiam cum vino nolens eam consecrare vel intendens in confuso solum consecrare, quod est consecrabile, graue sacrilegium committeret, ita si aqua post mixturem cum vino remanens in suâ specie non sit consecrabilis, graue erit sacrilegium illam apponere ijs circumstantijs, quibus debet præsumi non posse in vinum converteri, quamvis intentio solum referatur ad id, quod est consecrabile.

Dices 2. tolli sacrilegium, cum Ecclesia iubet aquam apponi ad imitationem Christi.

Resp. vel aqua, quam Christus miscuit, conuersa est in vinum ante consecrationem, vel non fuit conuersa: si dicatur secundum, habemus intentum, cum nullo modo sit verisimile Christum non consecrasse totum quod in calice continebatur, si prius dicitur, non potest Ecclesia ex Christi exemplo præcipere, ut apponatur aqua ijs circumstantijs, quibus moraliter certum est non posse converteri in vinum.

Probatur 4. ex modo antiquo procedendi Ecclesiæ: nam olim non videtur tantâ diligentia cautum, ut modicissima aqua apponeretur, vtenim omittam Concilium Triburienſe, quod cap. 9. permittit, ut tertia pars sit aqua, Honorius 3. e. permixtus, de celebratione Missarum, reprehendens abusum, qui in certis partibus inoleuerat, ut in sacrificio aqua in maiori quantitate poneretur, quàm vinum, solum ait: cum secundum rationabilem consuetudinem Ecclesiæ generalis, plus in ipso sit de vino, quàm de aqua ponendum, quâ loquendi forma satis indicat, habitâ ratione quantitatis vini, plusculum aquæ olim poni consueuisse, quæ proinde non potuerit præsumi tam facile & commu-

Si aqua non est consecrabilis, Ecclesia sua constitutione præberet occasionem sacrilegij.

Respondet Vasquez non videtur tur famulatu.

Necesse verisimile Christum consecrasse totum in calice contentum.

63.

Prob. 4.

Concil. Tribur.

C. permixtus.

C. ponitur.

in.

fui.

fui.

fui.

communiter prius mutanda in vinum, dicendum ergo est vel Ecclesiam tacite existimasse aquam per consecrationem conuerti in sanguinem, quamuis non prius conuerteretur in vinum, vel certe permisisse passim poni aquam, quæ nullo modo conuertere posset in sanguinem, quod non videtur potuisse fieri sine sacrilegio, vt ex dictis patet.

Dices id correctum per Flor. quod tradit modicissimam aquam apponendam.

Resp. hoc non tollere vim argumenti, quia non potest prudenter dici consuetudinem vniuersalis Ecclesiæ sacrilegium fuisse, & quidem tãto tempore: quamuis ergo ad certius varia pericula vitanda Concil. Flor. prudenter decreuerit, vt aqua modicissima misceatur, dici non potest vniuersalem Ecclesiam ante illud Concilium sacrilegia tamdiu fuisse.

Probat. 1. post consecrationem contentum in calice proponitur adorandum adoratione latræ, vt tradit D. Th. hic, Sotus art. 7. citato, Suarez disput. 4. sect. 4. §. hanc sententiam; qui cõtra eos, quos refert Innoc. 3. cap. cum Martha, de celebratione Missarum, inde probant aquam post consecrationem non manere in propria natura, quia totus calix statim post consecrationem proponitur populo adorandus; ergo supponitur sub omnibus speciebus illius vini mixti non esse aliam substantiam, quam Christum, eiusque sanguinem, vt concludit Suarez supra. ex his autem ita ratio cinatur: sacerdos post consecrationem proponit calicem adorandum etiam his casibus, quibus moraliter certum est aquam non fuisse cõuersam in vinum ante consecrationem; eo autẽ casu nisi dicamus aquam conuerti in sanguinem, sacerdos erit causa idololatricæ materialis.

Probat. 2. populus non solum intendit adorare totum quod est in calice adorabile, sed id quod in calice continetur, bonã fide existimans esse adorabile.

Confr. si proponeretur populo hostia non consecrata, grave sacrilegium committeretur; non ex alio capite, quam quia præberetur illi occasio idololatricæ materialis, eò quod populus ex cõfusã salutem persuasionem, quod hæc hostia sit consecrata, in illam ferat affectu adorationis. idem dicendum, si cum hostia consecrata proponeretur non consecrata. neque enim rudis populus ita se habet: hoc adoro si est adorabile, vel quidquid est ibi adorabile (cum id sit Doctorem) sed ex cõfusã persuasionem, quod id, quod proponitur, sit adorabile, fertur in illud ex affectu adorationis, & proinde si non sit adorabile, actus est materialiter idololatricæ, & quisquis præbet occasionem isti adorationi, est causa idololatricæ materialis; ergo à primo ad vltimum, si aqua his circumstantiis ponatur in calice, quibus non potest conuertere in vinum, & proinde iuxta priorem sententiam non potest cõuerti in sanguinem, qui ponit de industria, vel iubet poni, est causa materialis idololatricæ, & sacrilegium committit.

Nec refert quod interior submissio non respiciat species; quia eo non obstante, si quis proponeret hostiam non consecratã, censeretur causa idololatricæ materialis; cum ergo sacerdos proponens populo calicem adorandum, censeatur proponere adorandum id quod est in calice sine vlla distinctione, & populus illud adoret, sequitur eum esse causam materialis idololatricæ, si quid apponat de industria, de quo moraliter constat, quod non possit consecrari.

Ex his omnibus patet speculatiue loquendo vi-

deri probabilius aquam ita vino permixtam, vt vinum prædominetur, & totum possit denominari vinum, communi & vlitato modo loquendi, conuerti per consecrationem in sanguinem, quamuis non fuerit prius in vinum cõuersa, ad quod non requiritur vt per minutissimas partes vinum interfecet, nam si vinum prædominetur, totum conuertetur in sanguinem, quamuis in illo aggregato partes aquæ inter se remaneant coniunctæ.

Aduerte tamen, quod quia prior sententia est probabilis, consultius sit modicissimã aquam apponere iuxta Flor. & Ecclesiæ consuetudinem; sufficit enim guttam apponere, vt Ecclesiæ præcepto satisfiat. 2. consultius sit, vt vino, quantum fieri potest, puro. 3. sit etiam consultius suam intentionem conformare intentioni Ecclesiæ, quod si fiat nullus merito relinquitur locus scrupulis: & quamuis fortè suboritur dubitatio, quod aqua non fuerit ante consecrationem in vinum conuersa, atque adeo fortè non fuerit conuersa in sanguinem, sacerdos sumens sanguinem, cui fortè aliquid non consecratum admixtum est, non cõfetur fregisse ieiunium ante communionem necessarium. vnde si nihil sumperit, potest secundo celebrare ijs casibus, quibus permittitur à iure pluries in die celebrare. quod enim apponitur ex præcepto Ecclesiæ ijs circumstantiis, quibus debet apponi, etiam si non cõuertatur in sanguinem, non videtur debere obfata ieiunio per Ecclesiam indicto, si sumatur per modum vini potus cum Christi sanguine, quia sanguis sumi debet, nec potest relinqui id, quod ex præcepto Ecclesiæ appositum fortè in aliquo casu remanet in propria substantiã, & sumitur simul cum sanguine.

Contra conclusionem Obijcitur 1. quod Concilia nunquam faciunt mentionem aquæ tanquam materiæ huius Sacramenti.

Resp. supra dictum esse nullam illius mentionem facere, quod nullo modo ad eorum scopum spectaret, vt ostendimus de Trid. cuius scopus fuit contra hæreticos ostendere post cõsecrationem sub speciebus verè esse corpus Christi, & sanguinem, & nihil prioris substantiæ remanere. mentionem autem fecit vini, quia illud est indubitata materia consecrationis & necessaria. de aqua non egit, quia non erat necessarium ad dogma fidei stabiliedum, & quia non ignorabat esse controuersum, num ea verteretur in sanguinem antequam posset in vinum conuertere. similiter de ea non egit Flor. quia non faciebat ad instructionem Armenorum. Adde quod licet aliqua Concilia solum vini mentionem faciant, non censeantur aquam admixtam excludere, cuius Patres aliquando mentionem faciunt. nec enim necesse est quodlibet quolibet loco repeti. Certè Concilia Flor. & Trid. non reddere alteram sententiam ita indubitam, vt ab ea recedere non liceat, vel ex eo patet, quod etiam post Trid. plurimi doctissimi viri nostram sententiam tradiderunt, decretis eiusdem Concilij accuratè perpensis.

Obijcitur 2. cap. cum Martha §. quæsiuit de celebratione Missarum, vbi quæstioni sibi propolita, vtrum aqua cum vino in sanguinem conuertatur; respondet Pontifex, plures hac de re esse Scholasticorum sententias: Prima est eorum, qui censent vinum conuerti in sanguinem, aquam verò conuerti in aquam, quæ fluxit de latere Christi. Secunda est eorum, qui censent quod aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino, licet Physici contrarium asse-

Aqua conuertitur in sanguinem, licet partes aquæ maneat inter se coniunctæ.

65. Sufficit aqua guttã apponere vt satisfiat præcepto Ecclesiæ.

Quod apponitur ex præcepto Ecclesiæ, non obfata ieiunio per Ecclesiam indicto.

66. Obiectio 1.

Resp.

Concilia non agunt de aqua, vt materia, quia nihil ad eorum scopum faciebat.

Obiectio 2.

uerent, qui aquam à vino per artificium posse asse-
runt separari. Tertia est asserentium, quod aqua
non transit in sanguinem, sed remanet prioris vini
accidentibus circumfusa: & addit Pontifex: *ve-
rum inter opiniones predictas illa probabilior indicatur,
quæ asserit aquam in sanguinem transmutari.* ex quo
loco passim argumentantur prioris sententiæ Do-
ctores. Aliqui dicunt Pontificem nullam facere
nostræ sententiæ mentionem, & proinde censere
aquam solum conuertere in sanguinem, cum in vi-
num prius fuerit conuersa; ea enim est secunda
sententia inter relatas à Pontifice. Alij dicunt
Pontificem ita approbare secundam opinionem,
vt non planè improbet tertiam. (de qua dixerat:
præterea dici potest) & velle, quod quando aqua in
vinum est mutata conuertatur in sanguinem, vt
vult secunda sententia: si verò non mutetur in vi-
num, non conuertatur, vt vult tertia. Sed in pri-
mis satis constat tertiam sententiam apud Innoc.
sum, prout repugnat secundæ, & cum eiusdem ex-
clusionem intelligitur, & proinde non posse con-
iungi secundæ, quasi Pontifex vnicam sententiam
sub disunctione ex his confici existimauerit.

Resp.

Resp. igitur ad argumentum, Pontificis respon-
sionē nullo modo nobis aduersari: vel enim Ponti-
fex nullā nostræ opinionis mentionē fecit, vel tacite
eius meminit: si nullam eius mentionē fecit, reso-
lutio nullo modo facit contra nos, cum solum ap-
probet vnā ex relatis, quatenus aliæ relatæ ei ad-
uersantur; nostra autem, quæ dicit: aqua conuer-
titur in sanguinem, etiam si non fuerit prius in vi-
num conuersa, non aduersatur illi: aqua transsub-
stantiatur in sanguinem cum in vinum transeat
mixta vino; vtrumque enim verum esse potest: si
verò tacitam nostræ sententiæ mentionem faciat,
non potest dici in aliā sententiā illā insinuare, quā
in secundā ibi licet *Physici contrarium asseruerit* &c. &
proinde potius nostræ sententiæ fauet; cum enim
ita secundam sententiam retulisset: *alijs verò dicunt,
quod aqua cum vino transsubstantiatur in sanguinem;
cum in vinum transeat mixta vino, licet Physici contra-
rium asseruerit, qui aquam à vino per artificium posse
asserunt separari;* illam absolute iudicat probabili-
orem, siue transeat in vinum, siue iuxta opinio-
nem Medicorum in illud non conuertatur.

Probatur, nisi hoc sensu & etiam supposita Me-
dicorum sententiā illam approbaret, non deberet
generaliter dicere: *illa probabilior indicatur, quæ asserit
aquam cum vino in sanguinem transmutari,* sed addere
deberet, *cum in vinum transeat;* & deberet certo ca-
su tertiam approbare, cum constet aquam in cali-
ce mixtam vino varijs casibus non mutari in illud
ante consecrationem.

Confr. illa sententia: aqua mixta vino conuer-
titur in sanguinem quando prius in vinum est con-
uersa, non tantum est probabilis, sed certa & do-
gma Ecclesiæ; & proinde si Pontifex suam respon-
sionem ita intellexisset, non solum, vt probabili-
orem debuisset Ecclesiæ proponere, sed vt minime
certam, de qua, saluā fide, dubitare non liceat: cum
ergo sententiā, quam approbat, solum iudicet esse
probabiliorem, eamque opponat non solum pri-
mæ, sed etiam tertiæ, dicendum videtur quod Pon-
tifex eam intelligat absolute, seu etiam admissa
suppositione Medicorum, quod aqua in vinum
conuertere non solet.

Confr. quia alioquin diminuta esset Pontificis
responsio, cum non tantum quæri possit, an aqua
transsubstantiatur in sanguinem, quando prius in
vinum vertitur, sed etiam, quando non fuit prius

conuersa; immò is videatur fuisse sensus quæren-
tis, cum non potuerit dubitare; num aqua in vi-
num conuersa potuerit per consecrationem con-
uertere in Christi sanguinem, ergo Pontifex videtur
voluisse suam responsionem intelligere etiam quo
casu non fuerit conuersa.

Sed his videtur ob stare quod idem Innocentius
postquam hanc quæstionem proposuisset cap. 19.
libri 4. de Sacramento altaris cap. 31. dicit: *quibus-
dam verò non absurdum videtur quod aqua cum vino
per admixtionem transit in vinum, & vinum per conse-
crationem transit in sanguinem; quia enim ambigat aquam
in vinum transire, cum multo vino medicum infunditur
aqua?*

Resp. non ob stare, quia Innocentius eo loco so-
lum ponit modum certum, quo aqua in sangui-
nem conuertatur, de alio ibi nihil decernens, præ-
sertim quod id sufficeret ad redarguendam opi-
nionem asserentium, quod aqua mixta vino per
consecrationem conuerteretur in phlegma, quam
opinionem tum cap. 31. citato, tum alibi tradit esse
falsam.

Obijciunt 3. D. Th. tum hic, art. 8. tum in 4.
dist. 11. quæst. 2. art. 4. quæst. 1. ad 2. qui docet aquam
debere prius conuertere in vinum, vt conuertatur in
sanguinem.

Resp. D. Th. docere quidem aquam conuersam
in vinum conuertere in sanguinem, non tamen ne-
gare conuertere, si non fuerit prius in vinum con-
uersa, vt patet ex vtroque loco, vbi non videtur
facere mentionem status nostræ quæstionis.

Obijciunt 4. quod mixtio aquæ cum vino so-
lum pertineat ad quandam ceremoniam, vt scilicet
repræsentetur Christi factum, & alias ob cau-
sas quas referunt Flor. Trid. & passim authores;
ergo non conuertitur immediate in sanguinem.

Resp. neg. consequentiam; nam licet Ecclesia
propter causas relatas iubeat aquam vino misceri
citra necessitatem Sacramenti, facta tamen mix-
tione bene potest verti in sanguinem, sicut videri-
tur à Christo immediate conuersa.

Obijciunt 5. si aqua mixta vino consecrare-
tur, eius species seorsim existentes remaneret con-
secrata, quod videtur absurdum. Sequela proba-
tur, quia consecratio non deperditur, eo quod id,
quod est consecratum, separatur ab alio.

Resp. i. neg. consequentiam, quia dici potest,
quod, quemadmodum aqua sola non potest con-
secrari, sed, vt sit materia consecrabilis, requiritur,
vt possit denominari vinum, atque vt in toto vi-
num prædominetur, ita dici potest, vt species aquæ
remaneat consecrata, requiri, vt illæ remaneant
connexæ vini speciebus, atque adeo vt remaneant
vini species. ex quo patet responsio ad probatio-
nem consequentiæ, quod scilicet quemadmodum
aqua dependet à connexionem cum vino, vt sit ma-
teria consecrabilis, ita illius species dependeat à
speciebus vini, vt remaneant consecrata.

Potest tamen 2. responderi concedendo seque-
lam, neque id videri absurdum cum minus requi-
ratur, vt aliquid perseueret, quàm vt primò ponat-
ur, vt patet etiam in hæc materiā, probabile enim
est particulam vini consecrati seorsim existentem
sub statu insensibili non perdere suam consecra-
tionem, cum tamen omnium iudicio sub eo statu
consecrari non possit, si quis ergo agere iudicet con-
secrationem deperdi propter separationem specie-
rum aquæ à speciebus vini, nihil absurdi dicit, si
asserat in eo statu posse perseuerare consecrationem
antea factam, quamuis primò fieri non possit.

Aduerte

Aduerte propter dubium, num sub speciebus aquae separatis remaneret Christi sanguis, si conflaret species aquae seorsim à speciebus vini consecrati existere, debere cum omni reuerentia tractari, vel eas sumendo immediate post Christi sanguinem, vel decenti loco reponendo, donec corrumpantur.

Obijciunt 6. aqua non est de necessitate Sacramenti, vt constat; ergo non potest immediate conuerteri in Christi sanguinem; si enim non sit de necessitate Sacramenti, ergo est libera; est autem inaudibile esse materiam liberam in Sacramentis, praeterquam in poenitentia. Confit. Ecclesia non potest constituere materiam Sacramenti, cum ergo aqua solo praepcepto ecclesiastico admisceatur vino, non erit materia ex qua huius Sacramenti, si in naturā suā perseueret.

Resp. concedendo non esse de necessitate Sacramenti, & proinde esse materiam liberam hoc sensu, quod sine illā hoc Sacramentum in solo vino perfici possit; cum quo tamen dico consistere, quod in vino ita permisceatur, vt totum aggregatum communi vsu sit & dicatur vinum, possit in sanguinem conuerteri, quamuis non fuerit prius in vinum conuersa; & quamuis nihil simile in alijs Sacramentis inueniatur, non debet mirum censeri, si probabilis huius rei ratio possit assignari. Singula Sacramenta pene aliquid habent singulare; quid ergo mirum si dicatur in hoc Sacramento aquam non esse quidem materiam necessariam Sacramenti (quod ex sensu Ecclesiae constat) si tamen vino adhibeatur, ita vt vinum praeponderet, possit consecrari, idque colligi ex Christi facto, qui iuxta sensum Ecclesiae & Patrum aquam vino in calice miscuit, & vt videtur probabilius, consecratur antequam in vinum esset conuersa; quamuis ergo noluerit, eam necessario adhiberi ad valorem Sacramenti, constituit tamen, vt si adhiberetur, veriti posset in sanguinem, licet forte non esset conuersa in vinum, vbi.

Notanda differentia inter peccatum veniale quod dicitur materia libera poenitentiae, & aquam, quod licet peccatum veniale non sit necessario subiiciendum clauibus (de quo alibi) si tamen etiam sine peccato mortali subiiciatur, possit impendi absolutio, vt ex vsu & sensu Ecclesiae constat; cuius ratio est quod sit Dei offensā, quae per absolutio- nem potest remitti, aqua vero non possit sola consecrari, sed mixta vino, & quidem eo modo, vt vinum praeponderet, & totum denominetur vinum.

Ad confit. respondeo quod aqua mixta vino simul cum illo vertatur in sanguinem, non habere ex eo quod praepcepto ecclesiastico vino debeat admisceri, sed ex eo quod Christus ita videatur constituisse, vt quando miscetur vino, per consecrationem conuertatur in sanguinem, siue prius fuerit conuersa in vinum, siue non. Ecclesia ergo suo praepcepto non constituit illam materiam, sed solum obligat vt miscetur, quae debite mixta vertatur in sanguinem. nam Christus illam consecrans videtur suo facto instituisse vt quodcumque debite apponeretur simul cum vino, cum eo conuerteretur in sanguinem.

QUESTIO LXXV.

De conuersione panis & vini in corpus & sanguinem Christi.

ARTICVLVS I.

Verum in hoc Sacramento sit corpus Christi secundum veritatem?

AFFIRMAT. Probatque tum Patrum

authoritatibus, tum congruentijs. Prima est, quod id conueniat perfectioni nouae legis, vt scilicet veritas quae in lege antiqua varijs figuris fuit adumbrata, in hoc mysterio exhiberetur. Secunda est, quod id conueniat charitati Christi, vt scilicet nos sibi realiter coniungat in hoc Sacramento. Tertia quod conueniat nostrae perfectioni, quemadmodum enim per Incarnationem nobis est proposita diuinitas latens sub humanitate, ita decuit perfectionem fidei nostrae, vt per mysterium Eucharistiae humanitas nobis proponeretur latens sub speciebus. idem intellige de sanguine.

DVBIVM.

Verum in Eucharistia Sacramento sub speciebus panis & vini Christi corpus & sanguis verè & realiter contineantur.

IAM ab annis octingentis varijs circa realem praesentiam Christi in Eucharistia errarunt heretici. nam quidam Ioannes Scotus circa annum Domini 800. de veritate corporis Christi in Eucharistia cepit dubitare; cuius errorem damnatum fuisse in Concilio Vercellensi sub Leone 9. scribit Lanfrancus lib. de Eucharistiae Sacramento contra Berengarium. habetur tomo 6. Bibliothecae sanctae. Huc errorem resuscitauit, & propagauit Berengarius Archidiaconus Andegauensis, ita vt licet non fuerit primus istius erroris author, ei tamen tanquam primario tribuatur, quod eum primus aperte propugnauit: contra quem scripserunt Lanfrancus, Guimundus, Algerus (opera habentur tomo 6. Bibliothecae sanctae) de quibus Petrus Cluniacensis episcopus seu tractatu contra Petrobruhianos cap. cui titulus, *Contra id quod dicunt missam nihil esse, nec celebrari debere. ita scribit: horum primus de veritate corporis & sanguinis Christi, quae Sacramento velamine tegitur, bene, plenè, perfectè, sequens melius, plenius, perfectius, vltimus optime, plenissime, perfectissime, differunt. Eundemque errorem damnarunt praedictum Concil. Vercellense sub Leone 9. Turonense sub Victore 2. in quo Berengarius errorem suum reuocauit, de quo Guimundus lib. 3. de Sacramento altaris; Romanum sub Nicolao 2. in quo tertio eundem errorem reuocauit. videri potest canon, ego Berengarius, de consecratione, dist. 2. & alterum Romanum sub Gregorio 7. in quo iterum reuocauit heresim, in quam saepius post reuocationem*

Congruentia cur Christus corpus sit in hoc Sacramento.

Varij hereticorum errores. Quidam Ioan. Scot. condemnatus in Concilio Vercellensi. Berengarius dicitur primus eius erroris Author.

Can. Ego Berengarius.